

ROBERT DŽORDAN

TOČAK VREMENA

KNJIGA SEDMA

KRUNA MAČEVA

Prevela
Slavica Bogić-Mijović

— Laguna —

Naslov originala

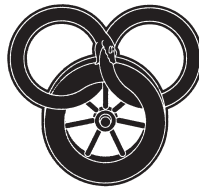
Robert Jordan
Crown Of Swords
Book Seven of The Wheel of Time

Copyright © 1996 by Bandersnatch Group, Inc.
All rights reserved.

Translation Copyright © 2008, 2024 za srpsko izdanje, LAGUNA

Posvećeno Harijeti,
koja još jednom zaslužuje priznanje

SADRŽAJ

	MAPE	10, 203
Prolog	MUNJE	13
Poglavlje 1	VISOKI ČASELIN	47
Poglavlje 2	KLANICA	58
Poglavlje 3	BRDO ZLATNE ZORE	75
Poglavlje 4	U KAIRHIJEN	87
Poglavlje 5	SLOMLJENA KRUNA	96
Poglavlje 6	STARI STRAH I NOVI STRAH	105
Poglavlje 7	KLOPKE I ZAMKE	113
Poglavlje 8	LUTKA NA KONCU	127
Poglavlje 9	PAR SREBROZUBIH	136
Poglavlje 10	NEVIDLJIVE OČI	151
Poglavlje 11	ZAKLETVA	166
Poglavlje 12	JUTRO POBEDE	180
Poglavlje 13	ZDELA VETROVA	204
Poglavlje 14	BELE PERUŠKE	218
Poglavlje 15	INSEKTI	230
Poglavlje 16	DODIR PO OBRAZU	236
Poglavlje 17	RAZUM NADVLADAVA	247
Poglavlje 18	KAO ŠTO RALO ZEMLJU MRVI	260
Poglavlje 19	DIJAMANTI I ZVEZDE	271
Poglavlje 20	ŠARE U ŠARAMA	282

Poglavlje 21	NOĆ SVOVANA	292
Poglavlje 22	MALE ŽRTVE	303
Poglavlje 23	KUĆA PORED TKAČA	315
Poglavlje 24	SRODNICE	329
Poglavlje 25	UMOKLOPKA	336
Poglavlje 26	NEOPOZIVE REČI	343
Poglavlje 27	BITI SAM	359
Poglavlje 28	HLEB I SIR	366
Poglavlje 29	PRAZNIK PTICA	379
Poglavlje 30	PRVA ŠOLJA	389
Poglavlje 31	MAŠIJARA	398
Poglavlje 32	ZAPEČAĆENO ZA PLAMEN	412
Poglavlje 33	KUPANJE	425
Poglavlje 34	TA'VEREN	434
Poglavlje 35	U ŠUMI	445
Poglavlje 36	SEČIVA	457
Poglavlje 37	PORUKA IZ PALATE	473
Poglavlje 38	ŠEST SPRATOVA	480
Poglavlje 39	OBEĆANJA KOJA TREBA ODRŽATI	497
Poglavlje 40	KOPLJA	513
Poglavlje 41	KRUNA MAČEVA	525
	REČNIK	549
	O AUTORU	563

Ne može biti zdravlja među nama, niti rasta ičega dobrog, jer zemlja je jedno s Ponovorođenim Zmajem, a on je jedno sa zemljom. Duša vatre, srce stene, s ponosom pokorava a ponos pokornosti primorava. Planine zaziva da kleknu, mora da se uklone, a sama nebesa da se poklone. Molite se da srce stene pamti suze, a duša vatre ljubav.

– iz naširoko osporavanog prevoda
Zmajskih proročanstava
pesnika Kjera Termendala od Šiota
objavljenog verovatno između 700. i 800. s.g.

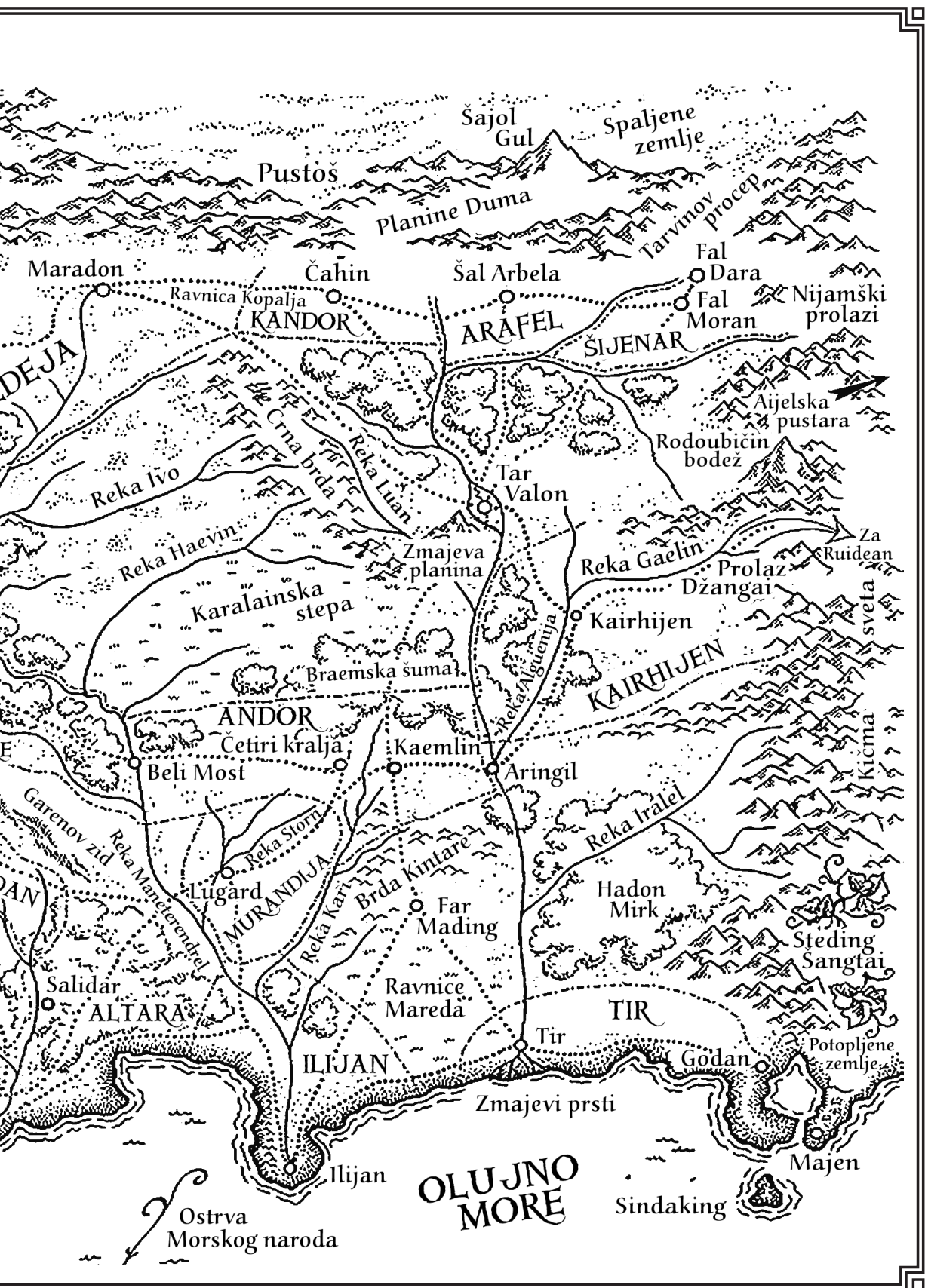
MRTVO
MORE

ARITSKI
OKEAN

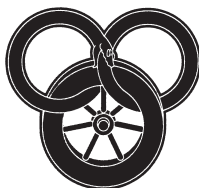
Tremalking

PROLOG

MUNJE

Sa visokog lučnog prozora pri vrhu Bele kule, skoro osamdeset hvatova iznad tla, Elaida je mogla da gleda nadaleko ispod Tar Valona, ka valovitim ravnicama i šumama koje su se spuštale sa severa i zapada uz široku reku Erinin, pre nego što bi se razvojile oko belih zidova velikog ostrvskog grada. Dole, na zemlji, grad su sada šarale dugačke jutarnje senke, ali na ovoj visini sve je bilo jasno i svetlo. Čak ni čuvene Bezvrhe kule u Kairhijenu nisu mogle stvarno da se takmiče s Belom kulom. Niti su to mogle ni manje kule Tar Valona, iako su svi naširoko pričali o njima i njihovim zasvođenim mostovima u vazduhu.

Na ovoj visini, povetarac je skoro neprestano blažio neprirodnu vrućinu koja je vladala svetom. Praznik svetala je prošao, zemlja je trebalo da bude pod debelim snežnim pokrivačem, ali vreme je bilo kao u jeku leta. Još jedno znamenje – ako ih je i trebalo više – da dolazi Poslednja bitka i da je Mračni dotakao zemlju. Naravno, Elaida nije dozvoljavala da je vrućina dodirne ni kada je silazila. Ipak, nije radi povetarca preselila svoje odaje ovamo gore, u ove jednostavne sobe, mada su joj silni stepenici bili neugodni.

Običan crvenkastosmede popločan pod i beli mermerni zidovi, ukrašeni jedino s nekoliko tapiserija, nisu mogli da se porede s veličanstvenošću Amirlinine radne sobe i pripadajućih joj odaja tamo dole. I dalje je povremeno odlazila u te sobe – pojedinci su ih povezivali s moći Amirlin Trona – no ona je živela ovde, a najčešće je tu i radila. Zarad pogleda. Ne na reku, ili grad, ili šume. Već na ono što je bilo započeto na posedima Kule.

Duboki prokopi i temelji prosecali su nekadašnje vežbalište Zaštitnika, i vijugali između visokih drvenih dizalica i hrpa istesanog mermera i granita. Zidari i pomoćni radnici vrvili su uokolo kao mravi, a beskrajni niz teretnih kola vukao se kroz kapije do zemljišta Kule, dovlačeći još kamena. Na jednoj strani terena stajao je drveni

„uzorak“, kako su ga zidari zvali, dovoljno veliki da radnici čučajući uđu u njega i vide gde tačno koji kamen treba da stoji. Ipak, većina radnika nije ni umela da čita – ni slova niti zidarske planove. „Uzorak“ je bio veliki kao pojedine plemićke kuće.

Kad svaki kraljić ili kraljičica imaju palatu, zašto bi Amirlin Tron bila potisnuta u odaje nešto malo bolje od odaja običnih sestara? Njena palata moći će se po veličanstvenosti meriti sa Belom kulom, a toranj će joj biti deset hvatova viši nego samoj Kuli. Glavni zidar je prebledeo kad je to čuo. Kulu su gradili Ogijeri, uz pomoć sestara koje su koristile Moć. Međutim, pogled na Elaidino lice bio je dovoljan da se gazda Lerman udalji klanjajući se i mrmljajući da će, naravno, sve biti urađeno po njenoj volji. Kao da je to ikad i dovođeno u pitanje.

Usta joj se stisnuše u besu. I ona je želela ogijerske graditelje, ali Ogijeri su se zbog nečega zatvorili u stedinge. Njen poziv najbližem, stedingu Džentoin u Crnim brdima, odbijen je. Učtivo, ali je odbijen, bez objašnjenja, iako je ona Amirlin Tron. Ogijeri su se, najblaže rečeno, osamili. Ili su se povlačili iz meteža u svetu; Ogijeri se nisu mešali u ljudske sukobe.

Odlučno, Elaida potisnu Ogijere iz misli. Ponosila se umećem razdvajanja mogućeg od nemogućeg. Ogijeri su nevažni. Nisu imali nikakve uloge u svetu, osim građevina koje su nekada podigli a sad ih tek s vremena na vreme obilaze, uglavnom da bi ponešto opravili.

Ljudi u dvorištu, koji su poput buba mileli gradilištem, bejahu uzrok njenog mrštenja. Gradnja je napredovala brzinom puža. Ogijeri nisu dolazili u obzir, ali možda je postojala mogućnost da se ponovo upotrebi Jedna moć. Nekoliko sestara posedovalo je stvarnu snagu za tkanje Zemlje, a nije ni bilo potrebno mnogo snage da bi se kamen ojačao ili spojio. Da. U njenom umu, palata je stajala dovršena, sa šetalistima omeđenim stubovima i velelepnim sjajnim pozlaćenim kupolama, a usamljeni toranj dizao se do nebesa... Ona podiže pogled ka nebu bez oblačka, ka mestu gde će se toranj završavati, pa duboko uzdahnu. Da. Danas će izdati naređenja.

Iz visokog stojećeg sata u sobi iza nje odbi Treće dizanje, a u gradu zagrmeše gongovi i zvona. Ali na mestu gde je stajala, tako visoko, zvuk je bio slabašan. Smešeći se, Elaida se odmaknu od prozora, poravna bleđozutu svilenu haljinu obrubljenu crvenim i popravi široku prugastu ešarpu Amirlin Tron na ramenima.

Na kitnjastom pozlaćenom satu, figurice od srebra, zlata i emajla pomerale su se uz zvon. U donjem redu su rogati Troloci, iskeženih gubica, bežali ispred jedne Aes Sedai u plaštu s kapuljačom; u drugom je muškarac – lažni Zmaj – pokušavao da odbije srebrne loptaste munje koje je očito bacala druga sestra. A iznad same Elaide, povrh brojčanika – kralj i kraljica, ovenčani krunama, klečali su ispred Amirlin Tron zaogrnuti ešarpom od emajla, s Plamenom Tar Valona, izrađenim od jednog komada mesečevog kamena, povrh zlatnog luka iznad njene glave.

Nije se često smejala, ali nije mogla a da se ne isceri pogledavši na sat. Kemajla Sorentajn, uzdignuta iz Sivih, naručila ga je sanjajući o povratku dana pre Troločkih ratova kada nijedan vladar nije bio postavljan na presto bez odobrenja Kule. Kemajlini veličanstveni planovi raspršili su se u ništavilo, kao i sama Kemajla, a sat je tri

veka čamio u prašini skladišta – sramota koju niko nije želeo da iznese na videlo. Pre Elaide. Točak vremena se okrenuo. Što je bilo nekad može biti ponovo. *Biće* ponovo.

Škrinja sata bila je u skladu sa ulazom njene dnevne sobe, pored spavaće sobe i garderobe u pozadini. Fine tapiserije, živopisni radovi iz Tira i Kandora i Arad Doma-na, prošarane zlatovezom i srmom koji su se isticali među ostalim bojama, visile su naspramno, u parovima. Oduvek je volela pravilnost. Tepih sa crvenim, zelenim i zlatnim šarama, koji je prekrivao veliki deo pločica, stigao je iz Tarabona; svileni su bili najdragoceniji. U svakom uglu sobe mermerni stalci sa uklesanim skromnim uspravnim linijama nosili su bele vaze od krhkog porcelana Morskog naroda, s po dve desetine pažljivo nameštenih crvenih ruža. Navesti ruže da cvetaju u ovo doba zahtevalo je Jednu moć, posebno zbog suše i vrućine; ali to je, po njenom mišljenju, bila njena korisna primena. Svetlucava pozlata prekrivala je ne samo jedinu usamljenu stolicu – u njenom prisustvu više niko nije sedeo – nego i pisaći sto u jednostavnom kairhijenskom stilu. Zaista skromna soba, svod jedva da je bio dva hvata visok, ali moraće da posluži dok njena palata ne bude gotova. I poslužiće, zbog pogleda koji ima.

Dok je sedala, nad njenom tamnom kosom, sa vrha visokog naslona stolice blistao je Plamen Tar Valona, sastavljen od mesečevih kamenova. Ništa nije remetilo uglačanu površinu stola osim tri lakirane altaranske kutije, pažljivo razmeštene. Podigavši poklopac ukrašen zlatnim sokolovima među belim oblacima, ona izvuče usku traku tankog papira s vrha gomile izveštaja i prepiske u kutiji.

Verovatno stoti put, čitala je poruku koju joj je golub doneo iz Kairhijena pre dvanaest dana. Tek je nekoliko njih u Kuli znalo za nju. A niko sem nje nije znao šta sadrži, niti bi je shvatili i da su je videli. Od te pomisli zamalo se ponovo ne nasmeja.

Biku je prsten provučen kroz nos. Očekujem ugodno putovanje do pijace.

Nije bilo potpisa, ali nije joj ni bio potreban. Samo je Galina Kazban mogla da pošalje ovako božanstvenu poruku. Galina, kojoj je Elaida poverila da uradi ono što ne bi poverila nikome osim samoj sebi. Niko nije imao njeno potpuno poverenje, ali više nego ikome verovala je glavnoj Crvenog ađaha. Na kraju krajeva, ona sama bila je uzdignuta iz Crvenih i u mnogo čemu sebe je još uvek smatrala Crvenom.

Biku je prsten provučen kroz nos...

Rand al'Tor – Ponovorođeni Zmaj, čovek koji je izgleda stigao do tačke odakle će progutati svet, čovek koji je progutao već i previše – Rand al'Tor se nalazio pod štitom i pod Galininom kontrolom. A niko od njegovih mogućih pristalica nije znao za to. Najmanji nagoveštaj nečeg takvog i bile bi upotrebljene potpuno drugačije reči. Sudeći po raznovrsnim prethodnim porukama, činilo se da je on ponovo otkrio Putovanje, Talenat izgubljen za Aes Sedai od Slamanja, a eto, ni to ga nije spasilo. Čak je išlo Galini naruku. Očigledno je imao naviku da se pojavljuje i nestaje bez upozorenja. Ko će posumnjati da ovoga puta nije otišao već da je otet? Elaidu obuze nešto kao kikut.

Kroz nedelju dana, najviše dve, Rand al'Tor će biti u Kuli, pažljivo posmatran i sigurno vođen sve do Tarmon Gai'dona, a njegovo pustošenje sveta biće zaustavljeno. Bilo je ludo dopustiti ijednom muškarcu koji može da usmerava da jurca slobodan, ali većina glavnih proročanstava slagala se da se on mora suočiti s Mračnim u Poslednjoj bici, Svetlost dala da se to neće desiti još mnogo godina, iako su vremenske prilike ovakve. Biće potrebne godine da bi se svet uredio kako treba, počevši sa poništavanjem onoga što je Al'Tor napravio.

Naravno, šteta koju je već izazvao bila je zanemarljiva u odnosu na ono što bi mogao učiniti kad bi ostao slobodan. Da ne pominje mogućnost kako bi mogao sebe dovesti u situaciju da pogine, pre no što zaista bude neophodan. E pa taj mladi izazivač nevolja će biti pažljivo povijen u pelene i čuvan na sigurnom, poput novorođenčeta u majčinom naručju, dok ne dođe vreme da se odvede do Šajol Gula. Posle toga, ako preživi...

Elaida napući usne. Izgledalo je da Zmajaska proročanstva nagoveštavaju kako neće, što bi neosporno i bilo najbolje.

„Majko?“ Elaida je skoro poskočila kada je Alvijarin progovorila. Ući tako, bez kucanja! „Imam vest iz Ađaha, majko.“ Visoka i ledenog lica, Alvijarin je nosila usku ešarpu Čuvarke, belu, u skladu s haljinom – da pokaže da je uzdignuta iz Belih – ali s njenih usana reč „majka“ nije bila titula poštovanja koliko obraćanje ravnoj sebi.

Alvijarinino prisustvo bilo je dovoljno da Elaidino dobro raspoloženje usahne. To što je Čuvarka hronika poticala iz Belih, a ne iz Crvenih, oduvek je bilo gorko podsećanje na njenu slabost u početku kada je bila uzdignuta. Uistinu, u međuvremenu je ponešto od toga izbledelo, ali ne sve. Još ne. Bila je već umorna od kajanja što ima tako malo ličnih doušnika van Andora. I što su njena i Alvijarinina prethodnica pobjegle – neko im je pomogao da pobegnu; mora da jeste! – pobjegle su pre nego što im je otela ključeve razvijene tajne mreže Amirlin.

Neopisivo je želela tu mrežu, koja joj je s pravom pripadala. Po prastarjoj tradiciji Ađasi su slali Čuvarke nekakve mrve od sopstvenih doušnika, koje su želeli da podele sa Amirlin, ali Elaida je bila ubeđena da je Alvijarin zadržavala čak i neke od tih mrva. A opet, nije mogla otvoreno da traži obaveštenja od Ađaha. Bilo je dovoljno loše što je slaba, nije morala javno da prosi po svetlu. Dobro, po Kuli, ali to je bilo ono sveta što se stvarno računalo.

Elaida zadrža nepomičan izraz lica, kao i njena sagovornica, samo naznačivši glavom da ju je primetila dok se pretvarala da proučava papire iz lakirane kutije. Sporo ih je okretala, list po list, a još sporije ih vraćala u kutiju. Iako, u stvari, nije videla ni slovice. Terati Alvijarin da je čeka ostavljalo je gorak ukus jer je bilo sitničavo, a sitnice su bile jedino čime je raspolagala da bi udarila onu koja je trebalo da joj bude na usluzi.

Amirlin je mogla da naredi šta god poželi, njena reč je bila neprikosnoveni zakon. A opet, s praktične strane, bez podrške Dvorane Kule mnoga od ovih naređenja bila su traćenje papira i mastila. Nijedna sestra ne bi otkazala poslušnost Amirlin, bar ne otvoreno, međutim, mnoge naredbe potrebovale su stotine drugih da bi se sprovele u delo. U najboljem slučaju to je išlo sporo, ponekad tako sporo da se nikada nije ni ostvarilo, a to nije valjalo.

Alvijarin je još nepomično stajala, hladna poput zaleđenog jezera. Zatvorivši altarsku kutiju, Elaida je zadržala svitak hartije koji je najavljivao njenu sigurnu pobjedu. Nesvesno ga je vrtela među prstima kao amajliju. „Da se nisu Teslina ili Džolina konačno udostojile da pošalju nešto više od obaveštenja da su stigle bez teškoća?“

Ovo je služilo da podseti Alvijarin da nijedna sestra ne treba da misli kako je nedodirljiva. Šta se dešava u Ebou Daru nikoga nije bilo briga, Elaidu još ponajmanje; glavni grad Altare mogao je da potone u more, a verovatno to ne bi primetio, osim trgovaca, ni ostatak Altare. Ali Teslina je sedela u Dvorani skoro petnaest godina pre nego što joj je Elaida naredila da napusti stolicu. Ako je Elaida mogla da Predstavnicu – Predstavnicu *Crvenih* koja je podržala njeno uzdizanje – pošalje da bude izaslanica pri nekom nevažnom prestolu, a da niko nije tačno znao zbog čega, iako su razne glasine kolale – onda je mogla da se obruši na svakoga. Džolina je bila nešto drugo. Ona je svoje mesto među Zelenim zauzimala tek nekoliko nedelja, a svi su znali da su je Zelene izabrale kako bi pokazale da ih ne plaši nova Amirlin, koja joj je dodelila užasnu pokoru. Ovakva oholost, naravno, nije se mogla dopustiti. I nije je dopustila. I to su svi znali.

Sve je to služilo da bi podsetila Alvijarin kako je i ona ranjiva, ali vitka žena samo razvuče usne u hladan osmeh. Dok god je Dvorana u sadašnjem sastavu, ona *jeste* nedodirljiva. Alvijarin prelista papire i izdvoji jedan. „Nema novosti od Tesline, niti od Džoline, majko, mada su tu novosti koje dobijaš od raznih vladara...“ Osmeh joj se proširio, kao da se dobro zabavlja. „Oni svi čekaju da vide šta će se desiti, da vide jesi li jaka kao... kao tvoja prethodnica.“ Čak i Alvijarin je imala dovoljno razuma da u njenom prisustvu ne izgovara ime one žene, Sanče. Mada, ono što je rekla jeste bila istina. Svaki kralj ili kraljica, čak i obični plemići, proveravali su, činilo se, granice njene moći. Moraće nekoliko njih da pretvori u primer.

Bacivši pogled na papir, Alvijarin nastavi. „Ipak ima novosti iz Ebou Dara. Od Sivih.“ Je li to namerno naglasila, da dublje zabode trn? „Izgleda da su Elejna Trakand i Ninaeva al’Mera tamo. Izigravaju pune sestre, uz blagoslov pobunjenica... *izaslanice*... pri kraljici Tilin. Postoje još dve, koje nisu prepoznate, a moguće je da isto čine. Lista saradnika pobunjenica nedovršena je. Ili su im to samo pratioci. Sive nisu sigurne.“

„Šta bi, za ime Svetlosti, one tražile u Ebou Daru?“, s nipodaštavanjem upita Elaida. Teslina bi sigurno poslala novosti o tome. „Sive su počele da pronose glasine. Tarnina poruka kazivala je da su one s pobunjenicama u Salidaru.“ Tarna Fejr javila je i da je i Sijuan Sanče tamo. I Logan Ablar, šireći one užasne laži, zbog kojih nijedna Crvena sestra nije mogla da se spusti tako nisko da ih uopšte primi k znanju, a nek-moli spori. U tu izopačenost bila je umešana ta žena, Sanče, ili će sunce sutra izaći na zapadu. Zašto nije lepo negde otpuzala i crkla, pristojno udaljena od pogleda kao ostale umirene žene?

Morala je da se napregne da ne uzdahne. Logana mogu obesiti u tišini, čim završe s pobunjenicama; veći deo sveta ionako misli da je odavno mrtav. A prljave klevete kako su mu Crvene smestile da bude lažni Zmaj umreće s njim. Kad se obračuna s pobunjenicama, ona žena, Sanče, biće primorana da joj preda ključeve Amirlininih doušnika. I da imenuje izdajnike koji su joj pomogli da pobjegne. Jalova je nada da će

imenovati i Alvijarin. „Teško mogu da zamislim tu malu, Ninaevu, a još manje Elejnu kako trčkara kroz Ebou Dar predstavljajući se kao Aes Sedai, a ti?“

„Naredila si da se nađe Elejna, majko. To je važno koliko i zauzdavanje Al'Tora, tako si rekla. Dok je bila među tri stotine pobunjenica u Salidaru, nismo mogle ništa, ali u Tarezinskoj palati nema takve zaštite.“

„Nemam vremena za glasine i govorkanja.“ Elaida je prkosno naglašavala svaku reč. Je li Alvijarin znala više nego što bi trebalo kad je pominjala Al'Tora i zauzdavanje? „Predlažem da još jednom pročitaš Tarnin izveštaj, a onda se zapitaj bi li čak i pobunjenice dopustile Prihvaćenima da se prave kako nose šal.“

Vidno se susprežući, Alvijarin sačeka da ova završi, zatim ponovo pogleda svoj list i izvuče još hartija. „Uhoda Sivih poslao je crteže“, govorila je s dosadom, prelistavajući papire. „Nije neki umetnik, ali Elejna i Ninaeva su prepoznatljive.“ Posle nekoliko trenutaka, pošto Elaida nije posegnula za crtežima, ona ih vrati među ostale listove.

Elaida oseti kako joj se obrazi žare od ljutnje i poniženja. Alvijarin ju je namerno navukla, ne pokazavši joj najpre te crteže. Ignorisa ju je – sve drugo bilo bi još sramnije – ali glas joj postade leden: „Hoću da ih zarobe i dovedu pred mene.“

Nedostatak radoznalosti na Alvijarininom licu žacnu Elaidu, te se ona ponovo zapita koliko li ta žena zna o onome o čemu ne treba ništa da zna. Ta mala Al'Mera može se pokazati kao ključ za Al'Tora, pošto su iz istog sela. Sve sestre su to znale, kao što su znale da je Elejna kći naslednica Andora i da joj je majka mrtva. Nejasne glasine koje su povezivale Morgazu s Belim plaštovima čista su glupost; ona se nikada ne bi obratila za pomoć Deci Svetla. Bila je mrtva, toliko mrtva da od nje nije ostao ni leš, a Elejna će biti kraljica. Samo da je odvuče od pobunjenica pre nego što andorske kuće na Lavlji presto postave Dijelin umesto nje. Zašto je Elejna važnija od nekog drugog pretendenta na presto nije bilo svima poznato. Izuzimajući to što će jednoga dana postati Aes Sedai.

Elaida je ponekad mogla da Proriče, to je bio Talenat za koji su mnogi pre nje mislili da je izgubljen, i odavno je Prorekla da kuća Andora drži ključ za dobijanje Poslednje bitke. Prošlo je više od dvadeset pet godina i čim je postalo očito da će Morgaza Trakand osvojiti presto u Nasleđivanju, Elaida se vezala za nju, tada još devojkju. Zbog čega je Elejna odlučujuća ličnost, Elaida nije znala, ali Proročanstvo nikada nije lagalo. Ponekad je skoro mrzela taj Talenat. Mrzela ga je kao što je mrzela sve čime nije mogla svesno da upravlja.

„Hoću ih, sve četiri, Alvijarin.“ Druge dve sigurno nisu važne, ali nije smela da rizikuje. „Smesta pošalji moja naređenja Teslini. Reci joj – i Džolini – da će, ne budu li od sada slale redovne izveštaje, poželeti da se nikada nisu ni rodile. Dodaj i novosti od one žene Makure.“ Poslednje reči je protisnula kroz zube.

Na pominjanje tog imena i Alvijarin se uzvrpoljila, što i nije bilo čudno. Gadni mali odvar Ronde Makure uznemirio bi svaku sestru. Iako dvokoren nije bio smrtonosan – bar biste se probudili ako biste popili dovoljno da vas uspava – čaj koji sprečava žene da usmeravaju, izgledao je kao neposredna pretnja za Aes Sedai. Šteta što nije dobila tu informaciju pre Galininog odlaska. Kada bi dvokoren imao

isti uticaj na muškarce kao što je izgleda imao na žene, njen zadatak bi bio mnogo jednostavniji.

Alvijarinin nemir potrajao je samo tren; čas kasnije ponovo je vladala sobom, kruta poput ledene stene. „Kako hoćeš, majko. Sigurna sam da će požuriti da te poslušaju, kao što bi i trebalo, naravno.“

Iznenadna razdraženost obuze Elaidu kao vatra suv pašnjak. Sudbina sveta u njenim je rukama, a sapliću je beznačajni kamičci koji joj se uporno guraju pod noge. Dovoljno je loše što mora da se nosi s pobunjenicama i neodlučnim vladarima, nego joj je i previše sestara natmureno gundalo iza leđa, a to je bilo plodno tlo, koje su one druge obrađivale. Samo je šest sestara držala u šaci, a sumnjala je da ih još barem toliko pažljivo slušalo Alvijarin pre nego što glasaju. Jedno je bilo sigurno – u Dvorani se ništa bitno nije prihvatilo ako to Alvijarin nije odobravalala. Nije to bilo javno slaganje, nije postojao ni tračak sumnje da Alvijarin poseduje išta više uticaja no što bi Čuvarka trebalo da ima; ali ako bi se Alvijarin usprotivila... Barem nisu otvoreno odbijale ništa što bi im Elaida poslala. Samo bi se vukle kao puževi i puštale da njeni zahtevi umru u zapečku. Kakva bedna sitnica zbog koje bi trebalo da bude srećna. Poneke Amirlin postajale su jedva nešto više od lutaka na koncu kad bi se Dvorani osladilo odbijanje svega što bi predložile.

Ruke joj se zgrčiše, a papirić zašuška.

Biku je prsten provučen kroz nos.

Alvijarin je bila nepomična poput mermerne statue, ali to Elaidu više nije zanimalo. Čobanin je bio na putu ka njoj. Pobunjenice će biti slomljene, Dvorana zaplašena, a Alvijarin će pasti na kolena. Svaki jogunasti vladar moraće da joj se pokloni, počev sa Tenobijom od Saldeje, koja je pobešla i sakrila se da bi izbegla njene poslanike, pa do Matina Stepaneosa iz Ilijana, koji je ponovo pokušavao da sedi na više stolica – pregovarao je i s njom, i s Belim plaštovima, a verovatno i sa Al'Torom. Elejna će biti postavljena na presto u Kaemlinu, bez svog brata koji je samo smetao, a biće potpuno svesna ko ju je tu postavio. Dok ponovo provede još malo vremena u Kuli, ta mala će biti meka poput gline u Elaidinim rukama.

„Hoću da se *oni muškarci* iskorene, Alvijarin.“ Nije bilo potrebe da kaže na koga misli. Pola Kule nije pričalo ni o čemu drugom sem o *onim muškarcima* u njihovoj Crnoj kuli, a druga polovina je o njima šaputala po ćoškovima.

„Ima uznemirujućih izveštaja, majko.“ Alvijarin ponovo pregleda papire, a Elaida pomisli kako je to samo da bi nešto radila. Nije izdvojila nove stranice, a ako zadugo ništa nije moglo da je uznemiri, ovo grešno đubrište pred Kaemlinom moralo je.

„Još glasina? Veruješ li u priče o hiljadama koje hitaju u Kaemlin radi proglašenja tog bestidnog *pomilovanja*.“ Nije to bilo najmanje što je Al'Tor napravio, ali jedva da je bilo vredno brige. To je samo gomila đubreta koju treba pažljivo ukloniti pre nego što Elejnu krunišu u Kaemlinu.

„Naravno da ne, majko, ali...“

„Tovejn će voditi; ovaj zadatak po pravu pripada Crvenima.“ Tovejn Gazal je petnaest godina odsustvovala iz Kule, dok je Elaida nije prizvala nazad. Druge dve Crvene sestre, koje su istovremeno podnele ostavku i „dobrovoljno“ se povukle, bile su sada žene nemirnih očiju. Za razliku od Lirene i Cutame, Tovejn je u svom usamljeničkom prognanstvu samo očvrsla. „Povešće pedeset sestara.“ U toj Crnoj kuli nije moglo biti više od dva-tri muškarca koji su zbilja mogli da usmeravaju, Elaida je u to bila sigurna. Pedeset sestara će ih lako nadvladati. A opet, moglo je biti i drugih s kojima se treba nositi. Prilepci, sledbenici, budale pune uzaludne nade i umobolnog slavloljublja. „A povešće i stotinu – ne, dve stotine – stražara.“

„Jesi li sigurna da je to mudro? Govorkanja o hiljadama su zasigurno luda, ali uhoda Zelenih u Kaemlinu tvrdi da ih ima preko četiri stotine u toj Crnoj kuli. Pame-tan čova. Izgleda da je prebrojao kola za snabdevanje na putu iz grada. A znaš i za glasine kako je Mazrim Taim s njima.“

Elaida se napregnu da joj lice ostane nepomično, ali jedva je uspevala. Ona je zabranila pominjanje Taimovog imena i ogorčilo ju je što se nije usuđivala – nije se usuđivala! – da Alvijarin nametne pokoru. Gledala ju je pravo u oči; odsustvo makar površnog „majko“ ovoga je puta bilo upadljivo. A tek *smelost* da je pita jesu li njene odluke *mudre!* Ona je bila Amirlin Tron! Ne tamo neka prva među jednakima; Amirlin Tron!

Otvorivši najveću lakiranu kutiju, ona izloži pogledu izrezbarene minijature od slonovače koje su se unutra nalazile. Često je bilo dovoljno samo da dodirne svoju zbirku pa da se smiri, a i time je, kao i pletenjem, u čemu je uživala, svima prisutnima pokazivala gde im je mesto; pravila se kako poklanja više pažnje minijaturama nego onome što oni imaju da joj saopšte. Najpre izvadi pažljivo izrađenu mačku, sjajnu i glatku, potom savršeno odevenu ženu s čudnom malom životinjom nalik na čoveka prekrivenog krznom – nekom rezbarevom maštarijom – koja joj je čučala na ramenu. Konačno, posle dosta vremena, Elaida izabra izuvijanu ribu, tako pažljivo izrezbarenu da je izgledala kao prava, iako je slonovača s vremenom požutela.

„Četiri stotine propalica, Alvijarin.“ Već je bila mirnija jer je Alvijarin stisnula usne. Samo na tren; međutim, uživala je u svakoj pukotini na njenoj fasadi. „Ako ih ima i toliko. Samo budala može da poveruje kako više od nekolicine može da usmerava. Najviše! U deset godina pronašli smo samo šestoricu s tom sposobnošću. Samo dvadeset i četvoricu u poslednjih dvadeset godina. A ti znaš kako smo pročešljale zemlju. Što se tiče Taima...“ To ime joj oprlji usne; jedan jedini lažni Zmaj kom je uspelo da ga ne smire iako je bio u rukama Aes Sedai. To nije bilo nešto što bi želela da se upiše u Hronike za vreme njene vladavine, u svakom slučaju ne barem dok sama ne odluči kako će se to upisati. Za sada, Hronike nisu pominjale ništa osim njegovog zarobljavanja.

Palcem pređe preko riblje krljušti. „On je mrtav, Alvijarin, ili bismo odavno čule nešto o njemu. Ali ne kako služi Al'Tora. Možeš li zamisliti da je od tvrdnje da je Ponovorođeni Zmaj spao na to da služi Ponovorođenog Zmaja? Možeš li zamisliti da je u Kaemlinu, a da Davram Bašer makar ne pokuša da ga ubije?“ Palcem je sve brže

prelazila preko ribe od slonovače dok se podsećala kako se vrhovni vojskovođa Saldeje nalazi u Kaemlinu, pod komandom Al'Tora. Šta li Tenobija izvodi? Elaida sve to zadrža u sebi, lica okamenjenog poput svojih rezbarija.

„Dvadeset četiri je previše opasan broj da bi se glasno izgovorio“, posle značajne stanke progovori Alvijarin. „Jednako opasan koliko i dve hiljade. U Hronikama je zapisano samo šesnaest. Poslednje što nam sada treba jeste da te godine ponovo isplivaju. Ili da sestre, koje znaju samo ono što im je rečeno, saznaju istinu. Čak i one koje si dovela nazad, čute.“

Elaida se smete. Koliko je njoj bilo poznato, Alvijarin je istinu o tim godinama doznala tek pošto su je uzdigli u Čuvarku, ali ona sama je imala neku ličniju predstavu. To Alvijarin nije mogla da zna. U svakom slučaju, ne zasigurno. „Kćeri, šta god da se obelodani, ja se ne plašim. Ko može meni da zada pokoru i za kakvu optužbu?“ Te su reči lepo zaobilazile istinu; nažalost, činilo se kako druga žena nije nimalo zadivljena.

„Hronike beleže nekoliko Amirlin koje su prihvatile javnu pokoru iz nekih, obično nejasnih razloga. No, meni se uvek činilo da je to samo zato što Amirlin to i nije mogla drugačije da zapiše ako se našla u situaciji da nema drugog izbora osim...“

Elaida tresnu rukom o sto. „Dosta, kćeri! Ja *jesam* zakon Kule! Što je bilo skriveno ostaće skriveno, iz istih razloga kao i u poslednjih dvadeset godina – za dobrobit Bele kule.“ Tek tada oseti da joj dlan otiče; podiže ruku i otkri ribu polomljenu na pola. Koliko je bila stara? Pet stotina godina? Hiljadu? Jedva se savlađivala da ne zadrhti od besa. Od toga joj se glas produbio. „Tovejn će voditi pedeset sestara i dve stotine stražara kule u Kaemlin, do te Crne kule, gde će smiriti svakog muškarca za koga ustanove da je sposoban da usmerava, i obesice ga, uza sve ostale koje uspeju da uhvate žive.“ Alvijarin i ne trepnu na ovo kršenje zakona Kule. Elaida je rekla istinu, kao što je i nameravala; u ovome, u svemu, ona *jeste* zakon Kule. „U stvari, neka povešaju i mrtve. Neka to bude upozorenje svakom muškarcu koji pomišlja da dotakne Istinski izvor. Reci Tovejn da mi se javi. Interesuje me njen plan.“

„Biće kako si naredila, majko.“ Odgovor je bio smiren i ravan koliko i njeno lice. „Mada, ako smem da predložim, možda ćeš želeti da ponovo promisliš o slanju toliko sestara iz Kule. Izgleda da se pobunjenicama nije dopala tvoja ponuda. Više nisu u Salidaru. Marširaju. Dobili smo izveštaje iz Altare, ali dosad su sigurno stigli do Murandije. I izabrale su sebi Amirlin.“ Ona pogleda hartiju s vrha gomile kao da traži ime. „Egvena al'Ver, izgleda.“

To što je Alvijarin ostavila ovaj najhitniji delić novosti neizrečen do sada trebalo je da natera Elaidu da pukne od besa. Umesto toga, ona zabaci glavu i glasno se zasmeha. Samo ju je snažna svest o dostojanstvu sprečavala da od veselja ne počne da udara nogama o pod. Zaprepašćenost na Alvijarininom licu izazva još jači smeh, sve dok nije morala da obriše oči pune suza.

„Ti to ne vidiš“, konačno je uspela da progovori između talasa smeha. „Dobro je da si Čuvarka, Alvijarin, a ne predstavica Ađaha. U Dvorani, tako slepu kod očiju, ostale bi te za manje od mesec dana spremile u vitrinu i vadile bi te samo kada bi im bio potreban tvoj glas.“

„Dovoljno ja vidim, majko.“ U Alvijarininom glasu nije bilo nimalo topline; u stvari, trebalo je da se od njega zidovi zalede. „Vidim tri stotine pobunjenih Aes Sedai, možda i više, kako marširaju na Tar Valon s vojskom koju vodi Garet Brin, neosporno veliki zapovednik. Ako odbacimo neverovatnije izveštaje, ta vojska verovatno broji dvadeset hiljada, a uz Brina na čelu, raste sa svakim gradom ili selom kuda prođu. Naravno, ne tvrdim da ima ikakve verovatnoće da će zauzeti grad, ali to nije nešto čemu se treba smeјati. Visokom zapovedniku Čubajnu trebalo bi narediti da primi još novih u stražu Kule.“

Elaida ogorčeno pogleda polomljenu ribu, a potom ustade i oholo priđe najbližem prozoru, okrenuvši leđa Alvijarin. Prizor palate u izgradnji ublažio joj je gorčinu. Taj prizor, i papirić koji je još uvek stiskala u šaci.

Osmehnu se svojoj budućoj palati. „Tri stotine pobunjenica, tačno, ali trebalo bi ponovo da pročitaš Tarnin izveštaj. Već je barem stotinu blizu sloma.“ Donekle je verovala Tarni, Crvenoj u čijoj glavi nije bilo mesta za gluposti; izvestila je da neke od pobunjenica skaču na sopstvenu senku. Izgubljene ovce kojima treba ovčar, tako je napisala. Ono, Tarna je bila divljakuša, ali i dalje razumna. Trebalo bi uskoro da se vrati, i moći će da preda potpuniji izveštaj. Iako to nije bilo važno. Elaidini planovi se već sprovode među pobunjenicama. Ali to je bila njena tajna.

„Tarna je uvek bila sigurna kako može naterati ljude da urade nešto što očito neće.“ Je li nešto tu bilo naglašeno, neka značajna nota? Elaida odluči da to previdi. Suviše je morala da previđa kad je u pitanju Alvijarin, ali doći će dan... Uskoro.

„Što se tiče njihove vojske, kćeri, kaže kako ih ima najviše tri hiljade. Kada bi ih bilo više, pobrinule bi se da ih i ona vidi kako bi nas uplašile.“ Po Elaidinom mišljenju, doušnici su uvek preterivali ne bi li im obaveštenja izgledala značajnije. Samo je sestrama mogla stvarno da veruje. Crvenim sestrama. Nekima od njih. „Ali ne bih se brinula ni da imaju dvadeset hiljada, ili pedeset, ili sto. Možeš li makar početi da pogađaš zašto?“ Kada se okrenula, Alvijarin je stajala mirnog i nepomičnog lica, kao maska slepog neznanja. „Trebalo bi da poznaješ sve pojedinosti zakona Kule. Koja kazna čeka pobunjenice?“

„Za vođe“, lagano izgovori Alvijarin, „umirivanje.“ Malčice se namršti, a suknje joj se lagano zatalasaše dok se premeštala s noge na nogu. Dobro. Čak su i Prihvaćene to znale, stoga nije shvatala zašto je Elaida propituje. Vrlo dobro. „Kao i za većinu ostalih.“

„Možda.“ Vođe bi mogle to i da izbegnu, većina njih, ako se predaju kako treba. Najblaža kazna u zakonu bila je da se u Velikoj dvorani, pred okupljenim sestrama, išibaju brezovim prutom, a potom bi usledila godina i jedan dan javne pokore. Mada, nigde nije pisalo da se cela pokora mora izdržati odjednom; mesec ovde, mesec tamo i otplaćivaće one svoja nedela i kroz deset godina i biće stalni podsetnik šta biva onima koji se njoj usprotive. Neke će, naravno, umiriti – Šerijam i još nekoliko istaknutijih, takozvanih Predstavnica – ali samo koliko je potrebno da se ostale zaplaše kako ne bi ništa pokušavale, ne toliko da oslabi Kulu. Bela kula mora biti cela i jaka. Jaka i čvrsta u njenim rukama.

„Samo jedan zločin, od svih koje su počinile, *zahteva* umirivanje.“ Alvijarin zinu. Postojale su davne pobune, zakopane tako duboko da je samo mali broj sestara znao za njih; Hronike su bile neme, spiskovi umirenih i pogubljenih dostupni samo Amirlin, Čuvarki i Predstavicama, kao i šačici sestara koje su ih čuvale. Elaida nije pružala Alvijarin mogućnost da progovori. „Svaka žena koja lažno prisvoji titulu Amirlin Tron mora biti umirena. Da su verovala da imaju ikakve mogućnosti da uspeju, Šerijam bi bila njihova *Amirlin*, ili Lelejna, ili Karlinja, ili neka druga.“ Tarna je izvestila da se Romanda Kasin povratila iz penzije. Romanda bi sigurno posegla za ešarpom, samo kad bi videla i deseti deo mogućnosti da uspe. „Umesto toga, izabrale su Prihvaćenu!“

Elaida odmahnu glavom u izvitoperenom veselju. Mogla je da izrecituje svaku reč zakona koji je predviđao kako se bira Amirlin – na kraju krajeva, iskoristila ga je za sebe – i nigde nije pisalo kako se *zahteva* da ona bude potpuna sestra. Bilo je tako očigledno da to mora biti, te oni koji su pisali zakon to nisu istakli, a pobunjenice su se provukle kroz tu rupu. „One znaju da su njihove namere beznadežne, Alvijarin. Namislile su da se šepure i hvališu; pokušaće za sebe da nađu neku zaštitu od kazne, a zatim će tu devojkicu prineti na žrtvu.“ To bi bila šteta. Ta mala, Al’Ver, mogla je biti drugi ključ za Al’Tora, a ako bi dostigla svoju punu snagu u Jednoj moći, postala bi jedna od najsnažnijih u više od hiljadu godina. Stvarno šteta.

„Garet Brin i njegova vojska ne deluju mi kao šepurenje. Toj vojsci trebaće pet, možda i šest meseci da stigne do Tar Valona. Za to vreme visoki zapovednik Čubajm mogao bi da poveća stražu...“

„Njihova *vojska*“, frknu Elaida. Alvijarin je takva budala; i pored hladne spoljašnosti bila je zec. Samo što nije počela da ponavlja gluposti one Sanče o Izgubljenima koji su se oslobodili. Naravno, ona nije znala tajnu, ali ipak...

„Seljaci s kopljima, mesari s lukovima i krojači na konjima! A svakim korakom sve više razmišljaju o svetlucavim zidovima koji su zaustavili Artura Hokvinga.“ Ne, nije bila zec. Lasica. A opet, pre ili kasnije, biće samo opšivka od lasičjeg krzna na Elaidinom ogrtaču. Ako Svetlost da, uskoro. „Sa svakim pređenim korakom izgubiće čoveka, ako ne i desetinu. Ne bih se iznenadila da se naše pobunjenice pojave praćene samo svojim Zaštitnicima.“ Previše je ljudi znalo za rascep u Kuli. Kada se pobuna slomi, naravno, može se pretvarati da je sve to bila varka, smišljena radi uspostavljanja vlasti nad mladim Al’Torom, na primer. Biće to napori koji će zahtevati mnogo godina i nekoliko pokolenja pre no što uspomene izblede. Svaka od pobunjenica platiće joj za to na kolenima.

Elaida je stiskala pesnicu kao da pokušava da uhvati sve pobunjenice za gušu. Ili Alvijarin. „Namerna sam da ih slomim, kćeri. Pući će kao zrela lubenica.“ Njena tajna je to osiguravala, bez obzira na to koliko seljaka i krojača pobunjenice imale sa sobom, ali neka druga žena misli šta hoće. Iznenada je obuze Proricanje, sigurnost u ono što ne bi mogla jasnije da vidi ni kad bi bilo rasprostrto pred njom. „Bela kula ponovo će biti cela, osim podrtina koje će biti odbačene i ismejane, cela i jača nego ikada. Rand al’Tor će stati pred Amirlin Tron i znaće njen bes. Crna kula će u krvi i vatri pući, a sestre će hodati njenim prostranstvima. Ovo ja Proričem.“

Kao i uvek posle Proricanja, poče da drhti i bori se za vazduh. Natera sebe da se umiri i uspravi, da diše polako; nikada nije dopustila da je iko vidi slabu. Ali Alvijarin... Oči su joj bile raskolačene a usne razdvojene, kao da je zaboravila šta je namepravala da kaže. Jedan papir iskliznu iz svežnja u njenim rukama i skoro pade na pod pre nego što je uspela da ga uhvati. To je prizva svesti. U sekundi povratu masku smirenosti, potpunu sliku mirnoće Aes Sedai, ali bilo je očito kako je potresena do srži. Baš dobro. Neka okusi Elaidinu sigurnu pobedu. Neka je okusi i polomi zube na njoj.

Elaida duboko udahnu i ponovo sede za pisači sto, odgurnuvši polomljenu ribu u stranu, gde neće morati da je gleda. Vreme je da iskoristi svoju pobedu. „Imamo dosta posla danas, kćeri. Prva poruka je za gospu Karalin Damodred...“

Elaida je izlagala svoje namere, uvećavajući Alvijarinino znanje, otkrivajući joj ponešto sa čim nije bila upoznata, jer je konačno Amirlin primorana da dela kroz svoju Čuvarku, koliko god da je tu ženu mrzela. Bilo je zadovoljstvo posmatrati Alvijarinine oči, videti kako premišlja šta li još ne zna. Ali dok je Elaida uređivala, delila i dodeljivala svet između Aritskog okeana i Kičme sveta, u glavi joj je treperila slika mladog Al'Tora, koji poput medveda u kavezu putuje ka njoj i koga će naučiti kako mora da igra ako želi večeru.

Hronike će teško moći da opišu godine Poslednje bitke bez pominjanja Ponovo-rođenog Zmaja, ali ona je znala da će jedno ime biti istaknutije od ostalih. Elaida do Avrinji a'Rojhan, najmlađa kćerka nevažne kuće sa severa Murandije, ostaće zapamćena u istoriji kao najveća i najmoćnija Amirlin Tron svih vremena. Najmoćnija žena u istoriji sveta. Žena koja je spasla čovečanstvo.

Aijeli, koji su kao izrezbareni kipovi stajali u dubokim naborima niskih, smeđom travom obraslih brda, nisu obraćali pažnju na kovitlanje prašine pod naletima jakog vetra. To što je u ovo doba godine sneg trebalo da leži u nanosima nije ih zanimalo; niko od njih nikada nije ni video sneg, a žarki vazduh, iako se sunce nalazilo daleko od zenita, bio je hladniji nego u njihovoj postojbini. Pažnja im je ostala usmerena na južno uzvišenje, čekali su znak koji će najaviti dolazak sudbine Šaido Aijela.

Spolja, Sevana je delovala kao svi ostali, iako izdvojena krugom Devica, koje su se čučeci odmarale oko nje. Lica su im, sve do očiju, već bila zaklonjena crnim velovima. I ona je čekala, nestrpljivija nego što je pokazivala, ali ne predviđajući ništa. To je bio jedan od razloga zašto je ona vodila a ostali su samo pratili. Drugi je bio što je ona uviđala šta sve može da se uradi ako se odbace otrcani običaji i ustajala tradicija koji bi joj vezali ruke.

Neznatan pokret njenih zelenih očiju otkri na levoj strani dvanaest muškaraca i jednu ženu, sa okruglim kožnim štitovima i po tri do četiri kratka koplja, zaodenuće u sivo-smeđe kadin'sore koji su se stapali s okolinom kao da su u Trostrukoj zemlji. Efa-lin, kratke prosede kose sakrivene pod šoufom kojom je obmotala glavu, ponekad bi pogledala prema Sevani; ako bi se za Devicu koplja moglo reći da je uznemirena, Efa-lin je tako izgledala. Neke od Devica Šaidoa otišle su na jug i pridružile se budalama

koje su se vrtele oko Randa al'Tora, a Sevana nije sumnjala da su ostale pričale o tome. Mora biti da se Efalina pitala je li Sevanina pratnja, sastavljena od Devica, kao da je ona i sama nekada bila *Far Dareis Mai*, dovoljna protivteža za to. Makar Efalina nije nimalo sumnjala gde se nalazi prava moć.

Kao i Efalina, muškarci su bili vođe ratnih društava Šaidoa i merkali su se dok su posmatrali uzvišicu. Posebno zdepasti Merik, koji je bio Seja Dun, i rošavi Benduin, iz Far Aldazar Dina. Posle današnjeg dana, više ništa neće sprečavati Šaidoe da pošalju čoveka u Ruidean kako bi bio označen kao poglavar klana, ako preživi. Dok se to ne desi, Sevana je nastupala kao poglavar zato što je bila udovica poslednjeg poglavara. Poslednje dvojice poglavara. A oni koji gundaju kako ona donosi nesreću, neka se uguše sopstvenim rečima.

Narukvice od zlata i slonovače tiho su zveckale dok je ispravljala tamni šal na mišicama i nameštala ogrlice. Većina ogrlica bila je od zlata i slonovače, ali jedna je bila hrpa bisera i rubina – pripadala je nekoj plemkinji mokrozemaca, koja je sada nosila belo i teglila je i prinosila s drugim gaišainima, pozadi, u planinama po imenu Rodoubičin bodež – a rubin veličine omanjeg jajeta ugnezdio joj se među dojka. Mokrozemlje su davale izdašan plen. Krupni smaragd na njenom prstu blesnu na sunčevoj svetlosti kao zelena vatra; prstenje je bilo jedan od običaja mokrozemaca koji je vredelo usvojiti, bez obzira na povremene prekorne poglede u njenom pravcu. Imaće ih ona još, samo da budu ovako raskošni.

Većina muškaraca smatrala je kako će Merik, ili Benduin, biti prvi koji će dobiti odobrenje Mudrih da se oprobaju u Ruideanu. Efalina je jedina u toj grupi sumnjala da će iko dobiti odobrenje, ali i ona je samo sumnjala. Uz to, bila je dovoljno pronicljiva da svoje sumnje okolišno pomene jedino Sevani, nikome više. Njihovi umovi nisu mogli da prigrlu mogućnosti odbacivanja starog i, uistinu, koliko god Sevana bila nestrpljiva da uvede novo, bila je svesna da će ih do toga morati lagano dovesti. Već se mnogo toga promenilo u starim načinima otkad su Šaidoi prešli Zmajev zid i ušli u Mokrozemlje – još uvek mokre u poređenju s Trostrukom zemljom – a još je više toga što će se promeniti. Kad ščepa Randa al'Tora, kad se uda za Kar'a'karna, poglavara nad poglavarima svih Aijela – ta glupost o Ponovorođenom Zmaju bila je budalaština mokrozemaca – poglavari klanova, a i septi, biće imenovani na nov način. Možda čak i vođe ratnih udruženja. Rand al'Tor će ih imenovati. Pokazujući tamo gde mu ona kaže, naravno. A to će biti samo početak. Postojalo je to mokrozemačko načelo predavanja položaja svojoj deci i deci njihove dece, na primer.

Južni vetar se za trenutak pojača. Mogao je da prikrije zvuk kola i konja mokrozemaca.

Ona ponovo namesti šal, obuzdavajući kreveljenje. Nikako ne sme da izgleda uznemireno. Pogled nadesno oterao je zabrinutost koja ju je obuhvatala. Tu je bilo skuplje no preko dve stotine Mudrih od Šaidoa. Najčešće bi je neke od njih posmatrale poput lešinara, ali sada su im svima oči bile uprte ka uzvišenju. Više no jedna nesigurno je nameštala šal ili popravljala glomaznu suknju. Sevana se napući. Na ponekom licu svetlucaje znoj. Znoj! Gde im je čast kad pokazuju uznemirenost pred svima?

Svi se malo ukrutiše kada se iznad njih pojavio mladi Sovin Nai, skidajući veo dok se spuštao. Išao je pravo ka njoj, kao što je i trebalo, ali je, na njeno nezadovoljstvo, dovoljno podigao glas da su ga svi mogli čuti. „Jedan od njihovih izviđača je pobegao. Ranjen je, ali još uvek jaše.“

Vođe društava počеше da se pomeraju pre nego što je završio. Tako neće moći. Oni će povesti u pravu bitku – Sevana jedva da je ikad u životu pridržala koplje – ali neće im dopustiti da ni na trenutak zaborave ko je ona. „Bacite svako koplje na njih“, glasno je naredila, „pre nego što se sprema.“ Okružiše je kao jedan.

„Svako koplje?“, zapita je Benduin sumnjičavo. „Misliš, svako osim zaštiti...“

Nacerivši se, Merik ga prekinu: „Ako ne ostavimo rezervu, možemo da...“

Sevana ih obojicu prekide: „Svako koplje! Ovde plešemo sa Aes Sedai. Moramo ih smesta nadjačati!“ Lica Efalina i većine ostalih okamenišu se, ali Benduin i Merik se namrštiše, spremni da se raspravljaju. Budale. Suočavaju se s nekoliko desetina Aes Sedai i dve-tri stotine mokrozemskih vojnika, a opet su, i pored više od četrdeset hiljada algaiđ'sisvai koje su zahtevali, još uvek tražili zaštitnicu, i izviđače, i rezervna koplja, kao da se suočavaju sa Aijelima, a ne s vojskom mokrozemaca. „Govorim kao poglavar klana Šaido.“ Nije morala to da naglašava, ali podsećanje nije škodilo. „Ima ih samo šačica.“ Sada je pažljivo birala svaku reč. „Možemo ih pregaziti ako se koplja kreću brzo. U zoru ste svi vi bili spremni da osvetite Desainu. Miriše li to strah, sada? Uplašili ste se od nekoliko mokrozemaca? Jesu li Šaidoi izgubili ponos?“

To je svima okamenilo lica, kao što je i nameravala. Čak su i Efalinine oči, dok je podizala veo, sijale kao uglačani sivi dragulji; prsti joj se pomeriše govorom ruku Devica i dok su vođe žurile uz brdo, Device oko Sevane su ih pratile. *To* joj nije bila namera, ali bar su se koplja pomerale. Čak i s dna pregiba mogla je da vidi kako naizgled pusto zemljište oživljava obličjima zaodnutim u kadin'sor, i svi su dugačkim koracima, kojima su mogli da iscrpe i konje, hitali na jug. Nije bilo vremena za gubljenje. Pomislivši kako će kasnije morati da porazgovara sa Efalina, Sevana se okrete Mudrima.

Izabrane od najjačih među Šaido Mudrima koje su mogle da koriste Jednu moć, bilo ih je šest, ili sedam, za svaku Aes Sedai oko Rand al'Tora, a opet, Sevana primećuje dvoumljenje. Pokušavale su da ga sakriju nepomičnim licima, ali bilo je vidljivo, u nemirnim pogledima, u jezicima koji oblizuju usne. Mnoge tradicije pale su danas, tradicije stare i jake poput zakona. Mudre ne učestvuju u bitkama. Mudre se drže podalje od Aes Sedai. Znale su stare priče o tome kako su Aijeli prognani u Trostruku zemlju jer su izneverili Aes Sedai i kako će biti uništeni ako ih ikada ponovo iznevere. Čuli su priče, ono što je Rand al'Tor pred svima tvrdio, kako su se, kao deo svoje službe Aes Sedai, Aijeli zakleli da neće činiti nasilje.

Nekada je Sevana bila ubeđena da su te priče samo laži, ali odnedavno je verovala da Mudre znaju kako je to istina. Naravno, njoj o tome niko ništa nije rekao. Ali to nije bilo važno. Lično, ona nije obavila dva putovanja u Ruidean, neophodna da bi postala Mudra, ali ostale su je prihvatile kao Mudru, makar i nevoljno. Sada im nije preostalo ništa drugo sem da nastave da prihvataju. Beskorisnu tradiciju izdelaće u nove običaje.

„Aes Sedai“, meko progovori. Mudre se nagnuše, uz prigušeno zveckanje narukvica i ogrlica, da bolje čuju šapat. „One drže Randa al’Tora, Kar’a’karna. Moramo ga oteti od njih.“ Tu i tamo, poneka se namrštila. Većina je verovala da ona želi Kar’a’karna da uhvati živog kako bi osvetila smrt svog drugog muža, Kuladina. Razumele su to, ali to nije bio razlog njihovog dolaska.

„Aes Sedai“, zašišala je ljutito. „Mi se držimo svog dela pogodbe, ali one su to razbile. Mi nismo prekršili ništa, ali one su prekršile sve. Znate kako je Desaina ubijena.“ Naravno da su znale. Oči koje su je gledale bile su iznenada oštrije. Ubistvo Mudre bilo je ravno ubistvu trudnice, deteta ili kovača. Neki pogledi su bili *vrlo* oštri. Teravin, Rijlein, ostalih. „Ako dopustimo tim ženama da prođu nekažnjeno zbog toga, onda smo *mi* niže od životinja i nemamo nikakve časti. Ja držim do svoje časti.“

Rekavši to, prikupi suknje i poče da se vere uz padinu, visoko uzdignute glave, ne osvrćući se. Bila je sigurna da će je ostale slediti. Terava i Norela i Dalin će se pobrinuti za to, kao i Rijle, i Tion, i Merija, i ostale koje su je pre dva-tri dana pratile da vide Aes Sedai kako tuku i ponovo zatvaraju Randa al’Tora u drveni kovčeg. Njeno podsećanje više je bilo za ovih trinaest nego za ostale, a one se neće usuditi da je iznevere. Istina o tome kako je Desaina umrla vezivala ih je za nju.

Mudre, sa suknjama prebačenim preko ruku da bi oslobodile noge, nisu mogle da drže korak sa algai’d’sisvai u kadin’sorima, koliko god brzo da su trčale, iako su se trudile. Pet milja trčanja preko tih niskih talasastih brda nije bilo predugo; konačno se okupiše na vrhu jednog od njih, posmatrajući već započet ples kopalja. Po navici.

Hiljade algai’d’sisvai, ogromna sivo-smeđa masa s velovima, bile su u krugu oko kola mokrozemaca koja su okruživala mali gaj kakvih je bilo svuda uokolo. Sevana besno udahnu. Aes Sedai su stigle i sve svoje konje da uvuku. Koplja su okruživala kola, navaljivala na njih, zasipala ih strelama, ali prvi red kao da je udario u nevidljivi zid. U početku, izbačene uvis, strele preletahu preko zida, ali onda i one počeše da udaraju u nevidljivu prepreku i odbijaju se nazad. Slabašan žamor začu se od Mudrih.

„Vidite li šta Aes Sedai rade?“ Sevana je postavljala pitanje kao da i ona sama može videti tkanje Jedne moći. Htede prezrivo da šmrkne; Aes Sedai su budale, one i njihova razmetljiva Tri zaveta. Kad konačno budu rešile da moraju koristiti Moć kao oružje, a ne samo za pravljenje prepreka, biće suviše kasno. Pod uslovom da Mudre ne blenu predugo. Negde u tim kolima bio je Rand al’Tor, možda još uvek spakovan u kovčeg, kao da je bala svile koja čeka na nju. Da je pokupi. Ako su Aes Sedai mogle da ga drže, može i ona, uz pomoć Mudrih. I obećanja. „Terava, povedi svoju polovinu na zapad. Budi spremna da udariš kad i ja. Za Desainu, i toh koji nam Aes Sedai duguju. Nateraćemo ih da plate toh kao niko nikada pre.“

Bilo je to glupavo hvalisanje, reći da će neko platiti obavezu koju nije ni priznao, pa ipak, u ljutitom mrmljanju ostalih žena Sevana začu i druga besna obećanja kako će Aes Sedai biti naterane da plate toh. Samo su one, koje su po Sevaninom naređenju ubile Desainu, nemo stajale. Terava malo stisnu tanke usne, ali na kraju ipak izusti: „Biće kako ti kažeš, Sevana.“

Laganim kasom ona povede svoju polovinu Mudrih na istočnu stranu bitke, ako se gužva tamo dole mogla tako nazvati. Želela je da ostane na uzvišenju, odakle će imati dobar pregled – tako su poglavari klanova i vođe bitaka upravljali plesom kopalja – ali to je bilo jedino u čemu je nisu podržale čak ni Terava i druge s kojima je delila tajnu Desainine smrti. U belim algoda bluzama i tamnim vunenim suknjama i šalovima, sa svetlucavim ogrlicama i narukvicama i tamnim presavijenim maramama preko kose do pojasa, Mudre su se oštro isticale, dok ih je postrojavala, naspram algaiđ'sisvai. I pored njihove odluke da će, ako već treba da učestvuju u plesu kopalja, zaista biti u njemu a ne na nekom uzvišenju, ili po strani, nije verovala da su shvatale kako su one te koje će, u stvari, voditi najvažniju bitku. Posle današnjeg dana više ništa neće biti isto, a stavljanje povoca Randu al'Toru bilo je najmanji deo toga.

Među algaiđ'sisvai, koji su zurili u kola, muškarci su se samo po visini razlikovali od Devica. Velovi i šoufe krili su im glave i lica, a kadin'sor je bio uvek kadin'sor, izuzev nekih razlika u kroju, po čemu su se razlikovali klanovi, septe ili društva. Okupljeni na spoljnoj ivici borbenog pojasa izgledali su zbunjeno, gundajući međusobno dok su čekali da se nešto dogodi. Došli su spremni da plešu s munjama Aes Sedai i sada su se nestrpljivo gurali, suviše udaljeni da bi upotrebili koštane lukove koji su im još visili u kožnim navlakama na leđima. Neće morati još dugo da čekaju, ako bude po Sevaninom.

Podbočivši se, ona se obrati Mudrima: „Vi koje ste južno od mene, prekinućete to što Aes Sedai rade. Vi na severu, napašćete. Koplja napred!“ S tom zapovešću okrenula se da posmatra uništenje Aes Sedai koje nisu znale da nemaju posla samo sa čelikom.

Ništa se ne desi. Pred njom, masa algaiđ'sisvai beskorisno je ključala; najjači zvuk je bilo povremeno udaranje kopalja o štitove. Sevana prikupi bes, ispredajući ga poput niti na preslici. Kada im je pokazala Desainino unakaženo telo, bila je sigurna kako su spremne, ali ako su još uvek mislile da je nezamislivo napasti Aes Sedai, podbadaće ih, makar morala sve da ih ismeva dok ne zatraže da nose belo gaišaina.

Izenada, cvrčeći i zviždeći, lopta čiste vatre, veličine muške glave, polete u luku ka kolima; iza nje prolete još jedna, a za njom čitav roj. Čvor u stomaku joj se razveza. Još vatrenih lopti dolazilo je sa zapada, od Terave i ostalih. Dim se podiže od zapaljenih kola, prvo u sivim bičevima a potom u gustim crnim stubovima; mrmljanje algaiđ'sisvai promeni ton, a pošto se oni koji su stajali tačno ispred nje malo pomeriše, izenada je imala utisak da svi guraju napred. Od kola se začuše povici: ljudi su besno urlali ili bolno zavijali. Kakve god prepreke da su Aes Sedai postavile – pale su. Počelo je, i moglo se završiti samo na jedan način. Rand al'Tor će biti njen; daće joj Aijeje da zauzmu sve Mokrozemlje, a pre nego što umre, daće joj kćerke i sinove da posle nje vode Aijeje. Možda će ona i uživati u tome; bio je prilično zgodan, u stvari, snažan i mlad.

Nije očekivala da će Aes Sedai biti lako poražene, i nisu ni bile. Vatrene lopte izle-teše između kola, pretvarajući obličja zaodenuta kadin'sorom u baklje, a munje udara-riše iz vedra neba bacajući ljude i zemlju u vazduh. Mudre su, međutim, brzo učile iz

onoga što su videle, ili su to možda već znale ali su pre ovoga oklevale; većina ih je tako retko usmeravala, posebno ako bi ih mogao videti još neko osim Mudrih, da je samo Mudra znala je li neka žena sposobna za to ili ne. Koji god da je bio razlog, čim su munje počele da udaraju u koplja Šaidoa, uveća se broj onih koje poleteše ka kolima.

Nisu sve pogađale cilj. Vatrene lopte letele su kroz vazduh, neke velike poput konja, srebrne munje su šibale ka zemlji poput nebeskih kopalja, i iznenada bi bile skrenute, kao da udaraju u nevidljivi štit, ili bi besno eksplodirale u vazduhu ili bi jednostavno isparile. Grmljavina i lomljava, izmešane s povicima i vriskom, ispuniše vazduh. Sevana je oduševljeno buljila u nebo. Ovako mora da izgledaju iluminatorski vatrometi o kojima je toliko čitala.

Izenada, svet pred njom pobebe, a njoj se učini kako lebdi. Kad je ponovo mogla da vidi, ona shvati da je opružena na zemlji, desetak koraka od mesta gde je ranije stajala; svaki mišić ju je boleo, borila se za vazduh i bila je prekrivena prašinom. Činilo se kako njena sopstvena kosa pokušava da pobegne od nje. I druge Mudre pale su oko nepravilne rupe koja je počupala zemlju; nekima su se sa odeće dizale tanke vitičice dima. Nisu sve bile oborene – na nebu se bitka vatre i munja nastavljala – ali ipak ih je bilo previše. Moraće da ih gurne nazad u ples.

Terajući sebe da diše, uskobeljala se na noge, ne gubeći vreme čak ni da otrese prašinu. „Gurni koplja!“, povikala je. Uхватivši Estalinu za koščata ramena, pokušala je da je ponovo postavi na noge, a onda je po ukočenim plavim očima shvatila da je mrtva, pa ju je pustila da padne. Umesto nje, ispravi omamljenu Dorajlu, a onda uze koplje od palog Gromovnika i visoko mahnu njime. „Napred koplja!“ Neke od Mudrih su je, izgleda, doslovno shvatile, te su uronile u masu algaiđsisvai. Druge su bile prisebnije – pomagale su onima koji su mogli da ustanu, a oluja vatre i munja nastavljala se dok je trčala duž linija Mudrih mašući svojim kopljem i urlajući: „Gurni koplja! Napred koplja!“

Želela je da se smeje; smejala se. Prašnjava od glave do pete, dok je bitka besnela, nikada u životu nije bila toliko uzbuđena. Skoro da zažali što nije izabrala da postane Devica koplja. Skoro. Nijedna Far Dareis Mai nije mogla da bude poglavar, kao što ni muškarci nisu mogli da postanu Mudre. Kao žena poglavara klana, imala je moć već u uzrastu kada bi Devicama jedva bilo dozvoljeno da nose koplje, a učenicama Mudrih da donose vodu. Sada je imala sve, bila je Mudra i poglavar klana, iako će morati još malo da poradi kako bi ovu drugu titulu uistinu nosila. To i nije bilo bitno dok god je držala moć, ali zašto ne bi imala oboje?

Iznenadni krici naterase je da se okrene; zapanji se ugledavši ofucanog sivog vuka koji je kidao grkljan Doseri. Bez razmišljanja mu zabi koplje u rebra. Dok se ovaj okretao da zagriže dršku, drugi vuk, Sevani do struka, prolete pored nje i baci se na leđa jednom algaiđsisvaiju; potom se pojavio još jedan vuk, a za njim još njih; u kadiñsor odevena obličja rastrzana su gde god bi pogledala.

Dok je vadila koplje, obuze je sujeveran strah. Aes Sedai su prizvale vukove da se bore za njih. Nije mogla da skine pogled s vuka koga je ubila. Aes Sedai su... Ne. Ne! Ništa se neće promeniti. Ona to neće dozvoliti.

Konačno je uspela da skrene pogled, ali pre nego što je ponovo počela da hrabri Mudre, novi događaji zalediše joj jezik i naterase je da iskolači oči. Grupa konjanika mokrozemaca, sa crvenim kalpacima i u grudnim oklopima, mašući sabljama i probadajući dugim kopljima, nalazila se usred algaiđsisvai. Odakle su se *oni* stvorili?

Nije ni primetila kako je glasno izrekla pitanje, dok joj Rijle ne odgovori. „Pokušala sam da ti kažem, Sevana, ali ti nisi htela da slušaš.“ Plamenokosa žena merkala je s gađenjem njeno okrvavljeno koplje; Mudre ne treba da nose koplja. Ona razmetljivo nasloni koplje na unutrašnju stranu presavijene ruke, kao što je videla da rade poglavari, dok je Rijle nastavljala: „Mokrozemci su napali s juga. Mokrozemci i sisvai’aman.“ Poslednju reč bila je natopila prezirom odgovarajućim za one koji sebe nazivaju Kopljima Zmaja. „I Device. A... A ima i Mudrih.“

„Bore se?“, s nevericom upita Sevana, pre nego što shvati kako je to zazvučalo. Ako je ona mogla da odbaci trule običaje, zasigurno su i one, suncem zaslepljene budale s juga koje su sebe još uvek nazivale Aijelima, mogle to da urade. Mada, to stvarno nije očekivala. Nema sumnje da ih je Sorilea dovela; ta babuskera je Sevanu uvek podsećala na zemlju koja se odranja niz planinu noseći sve pred sobom. „Moramo smesta da ih napadnemo. Neće imati Randa al’ Tora. Niti uništiti našu osvetu Desaine“, brzo dodade kad ugleda Rijleine izbuljene oči.

„One su Mudre.“ Druga žena izgovorila je to ravnim glasom, i Sevana s ogorčenjem shvati. To što su se pridružile Plesu kopalja bilo je dovoljno loše, ali da Mudre napadnu druge Mudre bilo je previše, čak i za Rijle. Ona se složila da Desaina mora da umre – kako bi inače navele druge Mudre, da se ne pominju algaiđsisvai, da napadnu Aes Sedai; a to su morale, kako bi imale Randa al’ Tora u rukama, a uz njega i sve Aijeje – ali to je urađeno u tajnosti, dok su bile okružene istomišljenicama. Ovo bi bilo pred svima. Budale i kukavice, svi oni!

„Onda se bori s onim neprijateljima na koje možeš sebe da nateras, Rijle.“ Svaku je reč ispljunula s prekorom, ali Rijle samo klimnu glavom, namesti šal i bacivši još jedan pogled na koplje u Sevaninoj ruci, vrati se na svoje mesto u redu.

Možda može nekako naterati one druge Mudre da se prve pokrenu. Bolje je kad je napad iznenadan, ali sve je bolje nego da joj ugrabe Randa al’ Tora iz ruku. Šta bi dala da ima ženu koja može da usmerava i koja će bez razmišljanja uraditi šta joj se kaže. Šta bi dala da stoji na uzvišenju odakle može da vidi kako se bitka razvija.

Držeći koplje spremno i pazeći na vukove – oni koje je videla ili su ubijali ljude i žene u kadišoru ili su i sami bili mrtvi – ponovo počeo da izvikuje ohrabrenja. Na jugu, među Šaidoe je padalo mnogo više vatre i munja nego ranije, ali činilo se da to nema nikakvog uticaja. Ta bitka, sa svojim eksplozijama plamena i ljudi i zemlje, nastavljala se sa nesmanjenom žestinom.

„Gurni koplja!“, vikala je mašući sopstvenim. „Gurni koplja!“ Među izmešanim algaiđsisvai nije mogla da primeti nikoga od budala koje su vezale crvenu krpnu oko čela i prozvali se sisvai’amanima. Možda ih je bilo premalo da bi uticali na tok događaja. Grupice mokrozemaca bile su naoko malobrojne i raštrkane. Dok je posmatrala, jedna od njih bila je pregažena, i ljudi i konji, kopljima koja su ubadala. „Gurni

koplja! Gurni koplja!“, klicala je. I da su Aes Sedai dozvale deset hiljada vukova, i da je Sorilea dovela hiljadu Mudrih i sto hiljada kopalja, Šaido će ipak pobediti danas. Šaido i ona. Ime Sevane od Džumaj Šaidoa pamtiće se zauvek.

Iznenada, usred grmljavine bitke, začu se šuplja eksplozija. Izgledalo je da dolazi od kola Aes Sedai, ali ništa nije nagoveštavalo jesu li je izazvale one ili Mudre. Nije volela ono što nije mogla da razume, ali nije htela ni da pita Rijle ili druge i da pokaže svoje neznanje. A nedostatak sposobnosti koju su sve druge imale isključivao ju je iz toga. To nije bilo važno među njima, ali ona nije volela ni kad neko drugi ima moći koje ona nema.

Kratak blesak među *algai'd'sisvai*, uz osećaj da se nešto pokrenulo, primetila je krajičkom oka, ali kada se okrenula da pogleda, nije bilo ničega.

Ponovo se dogodilo isto, blesak na ivici vidnog polja i ponovo ništa. Previše toga što nije razumela.

Izvikujući ohrabrenja, ispod oka je posmatrala Šaido Mudre. Neke su izgledale neuredno, marame su im nestale i kosa im je zaklanjala lica, suknje i bluze su im bile prašnjave ili čak oprljene. Barem deset ih je ležalo opruženo u redu, stenjući, a još sedam ih je bilo nepomično sa šalovima preko lica. Nju su interesovale samo one koje su još bile na nogama. Rijle i Alaris, s neuobičajeno crnom kosom potpuno raščupanom. Somerin, koja je u poslednje vreme nosila bluzu neuvezanu da bi pokazala poprsje raskošnije i od Sevaninog. Bila je tu i Merija, duguljastog lica natmurenijeg nego inače. Krepka Tion i mršava Belind i Modara, visoka kao muškarac.

Jedna od njih trebalo bi da joj kaže ako su uradile nešto novo. Vezivala ih je tajna o Desaini; čak i za Mudre, razotkrivanje bi vodilo bolnom životu – ili, još gore, sramoti – u pokušaju da se otplati toh; a možda bi ih jednostavno izbacili nage u divljinu, da žive ili umru kako mogu, a najverovatnije bi ih ubile zveri ili slučajni prolaznik. Pa ipak, Sevana je bila sigurna da ove, kao i ostale, uživaju da sakrivaju pojedinosti od nje, sve ono što su Mudre učile tokom naukovanja i na putovanjima u Ruidean. Moraće nešto da uradi u vezi s tim, ali kasnije. Sada nije htela da pokazuje slabost i pita ih šta su uradile. Okrenu se prema bici i zapazi da se odnos snaga promenio, u njenu korist, kako se činilo. Na jugu, vatrene lopte i munje udarale su jednako gusto, ali nije ih bilo ispred nje, a izgleda ni na zapadu, ni na severu. One koje su udarale u kola još uvek češće nisu uspevale da dosegnu zemlju nego što jesu, pa ipak, bilo je očitog popuštanja u naporima Aes Sedai. Bile su naterane na odbranu. Ona *stvarno* pobeđuje!

U trenutku kad ju je ta misao obasjala poput čistog svetla, Aes Sedai zamukoše. Samo su još na jugu vatra i munje i dalje padale među *algai'd'sisvai*. Otvorila je usta da ispusti pobeđnički krik, kad je prekide novo dešavanje.

Vatra i munje besnele su oko kola, besnele i udarale u nevidljivu prepreku. Dim od zapaljenih kola se dizao i, počevši da ispunjava oblik kupole, konačno je izlazio kroz otvor na vrhu nevidljive pregrade.

Sevana se okrenula da se sukobi s Mudrima, takvog izraza na licu da se nekoliko njih povuče od nje, a možda i od koplja u njenoj ruci. Znala je kako izgleda – kao da je

spreмна da ga upotrebi; bila je spremna. „Zašto ste ih pustile da ovo naprave?“, urlala je. „Zašto? Trebalo je da sprečite sve što započnu, a ne da ih pustite da grade zidove!“

Tion je izgledala kao da joj je pripala muka, ali podboči se i okrenu pravo ka Sevani. „To nisu Aes Sedai.“

„Nisu Aes Sedai?“ Sevana pljunu. „Pa ko onda? Druge Mudre? Rekla sam vam da prve napadnemo!“

„Nije žena“, reče Rijle drhtavim glasom. „To nije...“ Bledog lica, progutala je knedlu.

Sevana se okrenu i upilji se u kupolu, tek tada se setivši da ponovo počne da diše. Nešto se dizalo iz otvora kroz koji je izlazio dim. Jedan od barjaka mokrozemaca. Dim nije bio dovoljno gust da bi ga potpuno zaklonio. Grimizan, sa diskom koji je bio pola crn a pola beo, boja razdeljenih vijugavom linijom, baš kao krpa koju su sisvai'amani nosili. Steg Randa al'Tora. Je li moguće da je bio dovoljno jak da se oslobodi, nadjača Aes Sedai i razvije ga? Mora da je tako.

Oluja je i dalje besnela oko kupole, ali Sevana iza sebe začu mrmljanje. Druge žene razmišljale su o povlačenju. Ne ona. Oduvek je znala da najbrži put do moći leži u pokoravanju muškaraca koji je već imaju, a još kao dete bila je sigurna da je rođena sa oružjem za osvajanje. Suladrik, poglavar klana Šaido, poklekao je kad je imala šesnaest, a posle njegove smrti, ona je izabrala najprikladnijeg naslednika. Muradin i Kuladin su, svaki za sebe, verovali kako su samo oni privukli njenu pažnju, a kada se Muradin nije vratio iz Ruideana, kao što se mnogima dešavalo, jedan osmeh je ubedio Kuladina da ju je očarao. Ali moć poglavara klana bila je bledunjava u poređenju s moći Kar'a'karna, a čak i to je bilo ništavno u poređenju s onim što je videla pred sobom. Strese se kao da je u šatoru za znojenje upravo srela najlepšeg muškarca kojeg bi mogla da zamisli. Kada Rand al'Tor postane njen, pokoriće ceo svet.

„Pritisnite jače!“, naredila je. „Jače! Ponizićemo te Aes Sedai za Desainu!“ A ona će imati Randa al'Tora.

Iznenada se iz prvih redova bitke začu grmljavina izmešana s kricima i povcima. Ona opsova što ne može da vidi šta se dešava. Ponovo povika na Mudre da pritisnu jače, ali ako se išta i dešavalo, samo je izgledalo kao da kiša vatre i munja na kupoli slabi. A onda se desi nešto što je mogla da vidi.

Obličja odevena u kadin'sor i tlo u blizini kola odleteše u vazduh uz gromoglasnu lomljivu. I to ne samo na jednom mestu, već u dugačkoj liniji. I ponovo je zemlja eksplodirala, i ponovo, i ponovo, a svaki put malo dalje od kruga kola. Nije to bila samo linija, već čvrst prsten – od zemlje koja je letela u vazduh, muškaraca i Devica koji su, bez ikakve sumnje, još malopre okruživali kola. I ponovo, i ponovo, i ponovo, stalno se širio, i odjednom su se algai'd'sisvai gurali pored nje, probijajući se između Mudrih, i bežali.

Sevana ih je udarala kopljem, šibala po glavama i plećima ne vodeći računa da li će joj šiljak koplja pocrveneti. „Stanite i borite se! Stanite, za čast Šaidoa!“ Protrčavali su ne obraćajući pažnju na nju. „Zar nemate časti? Stanite i borite se!“ Ona zabode koplje u leđa Device koja je promakla pored nje, međutim, ostali samo pretrčaše preko pale žene. Odjednom je shvatila da su i neke od Mudrih nestale, dok su druge

zbrinjavale ranjene. Rijle se okrenu da pobegne i Sevana uhvati za ruku ženu višu od sebe, preteći joj kopljem. Nije je bilo briga što Rijle može da usmerava. „Moramo da ostanemo! Još možemo da ga imamo!“

Lice druge žene bilo je maska straha. „Ako ostanemo, umrećemo! Ili ćemo završiti vezane lancima pred šatorom Randa al’Tora! Ostani i umri ako hoćeš, Sevana. Ja nisam Kameni pas!“ Istrgavši ruku, ona potrča ka istoku.

Sevana stajaše još trenutak, puštajući muškarce i Device da se panično guraju kud hoće. Onda odbaci koplje i posegnu za torbicom na pojasu gde je ležala mala kamena kocka zamršeno isprepletanih delova. Dobro je što je oklevala da je odbaci. Imala je još jednu tetivu za svoj luk. Pokupivši suknje da otkrije noge, pridruži se haotičnoj trci, ali dok su ostali bežali u panici, ona je trčala praveći planove. Imaće ona pred sobom Randa al’Tora, na kolenima, sa svim onim Aes Sedai.

Konačno, Alvijarin napusti Elaidine odaje, izgledajući kao i uvek hladno i staloženo. Mada se osećala kao iscedena krpa. Uspela je da mirno siđe niz dugo zavojito stepenište koje je i na ovoj visini bilo napravljeno od mermera. Livrejisana posluga klanjala se ili klećala dok je jurila svojim poslom, videvši samo dostojanstvo Aes Sedai Čuvarke. Dok se spuštala, počеше da se pojavljuju sestre, mnoge ogrnute šalovima s resama, u boji svojih Ađaha, kao da naglašavaju kako *one jesu* pune sestre. Posmatrale su je dok je prolazila, često uznemireno. Jedina koja je nije primetila bila je Danela, Smeđa sestra, sanjalica. Ona je bila među onima koje su oborile Sijuan Sanče i uzdigle Elaidu, ali izgubljena u mislima, bez prijateljica čak i u sopstvenom Ađahu, izgledala je kao da nije svesna da je odgurnuta u stranu. Ostale su bile vrlo svesne. Beriša, vitka oštrooka Siva, i Kera, svetle kose i plavih očiju, koje se povremeno javljaju među Tairencima, sa svom ohološću tako uobičajenom za Zelene. Njih dve su čak i klecnule u kniks. Norin je pošla, a onda se predomisli; krupnooka, ponekad sanjalica koliko i Danela, isto tako bez prijatelja, mrzela je Alvijarin; ako je Čuvarka već uzdignuta iz Belih, u njenim očima to je trebalo da bude Norin Dovernia.

Kniks u pozdrav Čuvarke nije bio propisan, ne za sestre, ali pojedine su se očito nadale kako se ona može založiti kod Elaide ako bude neophodno. Druge su se samo pitale kakva li naređenja nosi, hoće li još neka sestra biti danas izdvojena zbog kakve greške u Amirlininim očima. Čak ni Crvene nisu prilazile bliže od petog nivoa ispod Amirlinog novog stana, osim ako su bile pozvane, a nekoliko sestara se istinski sakrivalo kad bi Elaida silazila. Vazduh je bio usijan, gust od straha koji nije imao nikakve veze s pobunjenicama ili muškarcima koji mogu da usmeravaju.

Neke sestre joj se obratiše, ali Alvijarin požuri, jedva učtiva, skoro ne primećujući zabrinutost u njihovim očima kada je odbila da zastane. Elaida joj je ispunjavala um koliko i njima. Žena s mnogo slojeva, ta Elaida. Na prvi pogled videla se samo lepa žena, ispunjena ugladenom uzdržanošću; na drugi – čelična žena, surova poput gole oštrice. Nametala se gde su druge ubeđivale, probijala se toljagom gde su druge pokušavale diplomatijom ili Igram kuća. Upoznavši je, svi bi primetili njenu inteligenciju,

ali tek posle nekog vremena shvatali bi da ona vidi samo ono što želi da vidi, da pokušava da napravi istinitim ono što želi da bude istina. Od dve njene nesumnjivo zastrašujuće osobine manje je bilo strašno što je često uspevala. Strašniji je bio njen Talenat predviđanja.

Bilo je tako lako zaboraviti ga, neredovnog i retkog; prošlo je toliko vremena od prošlog Predviđanja da je, neočekivano, udarilo kao grom. Niko nije mogao da kaže kada će se pojaviti, čak ni Elaida, i niko nije znao šta će obelodaniti. Alvijarin se činilo da može osetiti Elaidino senovito obličje kako je prati i posmatra.

Možda će na kraju i morati da je ubije. Ako bude tako, Elaida neće biti prva koju je tajno ubila. Pa ipak, oklevala je da preduzme taj korak bez naređenja, ili barem odobrenja.

Ona uđe u sopstvene odaje sa osećanjem olakšanja, kao da Elaidina sen ne može da pređe preko praga. Budalasta pomisao. Da Elaida samo namiriše istinu, hiljadu liga ne bi je udaljilo od Alvijarininog grla. Elaida je očekivala da ova vredno radi, lično ispisujući naređenja za potpis i pečat Amirlin – ali koja će od tih naređenja zaista biti izdata, još je trebalo da se odluči. Nije odlučivala Elaida, naravno. A ni ona sama.

Sobe su joj bile manje od Elaidinih, mada su svodovi bili viši, a sa terase, s visine od stotinu stopa, video se veliki trg ispred Kule. Ponekad je izlazila na balkon da vidi kako se pred njom prostire Tar Valon, najveći grad na svetu, ispunjen stotinama hiljada koji su bili samo bezimena kamenčići na tabli. Nameštaj je bio domanski, svetlo drvo intarzirano sedefom i ćilibarom, jarki ćilimi sa cvetnim i spiralnim šarama, vesele tapiserije sa šumom i cvećem i jelenima koji pasu. Sve je to pripadalo prethodnoj stanarki ovih soba; osim što nije želela da gubi vreme birajući novi nameštaj, ostavila ga je kako bi je podsećao koja je cena neuspeha. Leana Šarif upetljala se u spletke, srušila se i sada je bila odsečena od Jedne moći zauvek. Bespomoćna izbeglica koja zavisi od milosrđa, osuđena na bedno životarenje dok jednostavno sama sve ne okonča ili se nasloni negde na zid i umre. Alvijarin je čula za nekoliko umirenih žena koje su uspele da prežive, ali nije verovala u te priče dok lično ne bude sreća neku. Premda nije imala ni najmanju želju da to stvarno i uradi.

Kroz prozore je mogla da vidi sjaj ranog popodneva, ali pre nego što je prešla pola dnevne sobe, oko nje se sve zamračilo u prigušenu svetlost večeri. Tama je nije iznenadila. Ona se okrenu i smesta kleknu. „O, velika gospodarice, živim da služim.“ Visoka žena od tamne senke i srebrnog svetla stajala je pred njom. Mesana.

„Reci mi šta se desilo, dete.“ Glas je bio zvonak.

Još uvek klečeći, Alvijarin ponovi svaku reč koju je Elaida izgovorila, iako se pitala zašto je to bilo potrebno. Ranije, u početku, izostavljala je nevažne deliće, ali Mesana je to svaki put znala, zahtevala je svaku reč, svaki pokret i izraz lica. Bilo je jasno da je prisluškiivala ove sastanake. Alvijarin je pokušavala da shvati i nije uspevala. Nešto je, međutim, imalo smisla.

Ona je sretala i druge Izabrane, koje su budale nazivale Izgubljeni. Lanfear je dolazila u samu Kulu, kao i Grendal, ohole u svojoj snazi i znanju, bez reči su davale na

znanje da je Alvijarin daleko ispod njih, sudopera koja će izvršavati naloge i zadovoljno se uvijati kad joj upute lepu reč. Be'lal ju je odneo usred noći, dok je spavala – još uvek nije znala kud; probudila se ponovo u sopstvenom krevetu, a to ju je uplašilo više nego prethodno prisustvo muškarca koji može da usmerava. Za njega nije bila čak ni crv, nije bila ni živo biće, samo figura koja se u igri pomerala po njegovom naređenju. Prvi je došao Išamael, godinama pre ostalih; izvukao ju je iz sakrivene gomile Crnog adaha i postavio je na čelo.

Pred svakim je klekla, izjavila da živi da bi ih služila, a to je i mislila; izvršavala je njihova naređenja kakva god da su bila. Na kraju krajeva, oni su bili samo stepenicu niže od Velikog gospodara Mraka lično, a ako je za svoje usluge želela nagradu, besmrtnost koju su oni, izgleda, već posedovali, bilo je bolje da sluša. Pred svakim je klekla, ali samo se Mesana pojavila s nejasnim licem. Taj plašt svetla i tame morao je biti izatkan Jednom moći, ali Alvijarin nije mogla da oseti tkanje. Ona je osetila snagu Lanfear i Grendal; smesta je znala koliko su jače u Moći od nje, ali u Mesani je osećala... ništa. Kao da ta žena uopšte nije mogla da usmerava.

Odgonetka je bila jasna i zaprepašćujuća. Mesana se skrivala jer bi mogla biti prepoznata. To znači da živi u samoj Kuli. Na prvi pogled to je izgledalo nemoguće, a opet, ništa se drugo nije uklapalo. To znači da mora biti jedna od sestara; sigurno nije bila među sluškinjama, da se znoji i robuje. Ali ko? Previše žena bilo je odsutno iz Kule godinama pre Elaidinog poziva, previše njih nije imalo bliske prijateljice, čak nikakve. Mesana mora biti jedna od njih. Alvijarin je žarko želela da zna. Čak i ako ne bi mogla da ga iskoristi, znanje jeste bilo moć.

„Dakle, naša Elaida je imala Proricanje“, zazvoni Mesanin glas i Alvijarin, iznenađena, shvati da je izdeklamovala sve do kraja. Kolena su je bolela, ali nije joj padalo na pamet da se digne bez odobrenja. Zasenčeni prst zamišljeno je tapkao srebrne usne. Je li srela ijednu sestru s tom navikom? „Čudno je kako istovremeno može da bude tako jasna, a tako nepredvidiva. To je oduvek bio redak Talenat, ali većina koja ga je posedovala izražavala se tako da su samo pesnici mogli da ih razumeju. Barem dok ne bi postalo suviše kasno da bi bilo važno. Posle toga, sve bi se pojasnilo.“ Alvijarin je ćutala. Niko od Izabranih nije ćaskao; oni su ili zapovedali, ili zahtevali. „Interesantno Predviđanje. Pobunjenice se razbijaju – kao zrela lubenica? Je li to bilo deo toga?“

„Nisam sigurna, o poštovana gospodarice“, reče polako. Je li bilo? Ali Mesana samo slegnu ramenima.

„Ili jeste ili nije, a u svakom slučaju može da se iskoristi.“

„Ona je opasna, o velika gospodarice. Njen Talenat bi mogao otkriti nešto što ne bi trebalo.“

Začu se kristalni smeh. „Kao šta? Tebe? Tvoje Crne sestre? Ili ti to umišljaš da možeš da zaštitiš mene? Ti si ponekad stvarno dobra devojčica, dete.“ Srebrni glas zvučao je razveseljeno. Alvijarin oseti kako joj se lice žari i nadala se da je Mesana to pripisala stidu, a ne besu. „Predlažeš li ti to da se otarasimo naše Elaide, je li, dete? Mislim da nećemo, još uvek ne. Korisna je, za sada. Bar nećemo dok mladi Al'Tor ne

stigne do nas, a možda ni nakon toga. Prepisuj njena naređenja i postaraj se da budu izvršena. Zbilja je zabavno gledati kako igra svoje igrice. Vi, deco, ponekad skoro da dostižete *Adahe*. Hoće li uspeti da otme kralja Ilijana i kraljicu Saldeje? Vi Aes Sedai nekada ste i to radile, zar ne, ali niste već... Koliko? Dve hiljade godina? Koga će pokušati da postavi na presto Kairhijena? Hoće li ponuda da postane kralj Tira biti dovoljna da lord Darlin zaboravi kako ne trpi Aes Sedai? Ili će se naša Elaida pre toga ugušiti sopstvenim razočaranjima? Šteta što je odbacila ideju o većoj vojsci. Pomislila bih kako će je slavljublje naterati da je halapljivo proguta.“

Ispitivanje se približavalo kraju – nikada nije trajalo duže od podnošenja Alvijarininog izveštaja – ali ona je imala pitanje. „Crna kula, velika gospodarice.“ Alvijarin obliznu usne. Mnogo je naučila otkad se Išamael prvi put pojavio pred njom; da Izabrani nisu ni svemoćni ni sveznalice, nije bio ponajmanji nauk. Ona lično uzdigla se jer je Išamael ubio njenu prethodnicu, razbesnevši se kada je otkrio šta je Jarna Malari započela, ali to se nije završilo još dve godine, dok nije umrla još jedna Amirlin. Često se pitala je li Elaida bila umešana u smrt te Sijerin Vaju; Crne sigurno nisu. Jarna je sredila Tamru Oспенju, Amirlin pre Sijerin, iscedila ju je kao grožđe – ispostavilo se da i nije bilo mnogo soka – a namestila je da to izgleda kao smrt u snu, ali Alvijarin i drugih dvanaest sestara Visokog saveta bolno su plaćale dok su uverile Išamaela kako nisu bile odgovorne zbog toga. Izabrani nisu bili svemoćni i oni nisu sve znali, ali ponekad su posedovali znanja kao niko drugi. Međutim, propitivanje je moglo biti opasno. „Zašto“ je bilo najopasnije; Izabrani nisu voleli da ih iko pita zašto. „Je li bezbedno poslati pedeset sestara da završe s njima, o velika gospodarice?“

Oči koje su gorele poput punih meseca-blizanaca posmatrale su je u tišini i jeza se spusti niz Alvijarininu kičmu. Jarnino lice blesnu joj pred očima. Za javnost Siva, Jarna nikada nije pokazivala zainteresovanost za ter'angreale čiju upotrebu niko nije poznavao – do dana kada je bila uhvaćena u jedan koji nije bio korišćen vekovima. Deset dugih dana niko nije mogao da je dosegne, samo su slušali njene očajne krike. Većina Kule bila je ubeđena kako je Jarna uzor vrlina; kada su dostupni ostaci bili pokopani, sve sestre u Tar Valonu i svi oni koju su uspeli da stignu do grada na vreme, prisustvovali su sahrani.

„Radoznala si, dete“, konačno progovori Mesana. „To može biti prednost, ako se uputi kako treba. Pogrešno upućena...“ Pretnja je visila u vazduhu poput svetlucavog bodeža. „Uputiću je kako god mi ti naložiš, o velika gospodarice.“ Alvijarin je teško disala. Usta su joj bila suva kao prašina. „Samo kako ti naložiš.“ Ali će se ipak pobrinuti da nijedna Crna sestra ne ode s Tovejn. Mesana se pomeri i nadnese se nad nju tako da je morala da iskrivi vrat kako bi pogledala u lice od svetlosti i senke; iznenada se zapitala mogu li Izabrani da joj čitaju misli.

„Ako ćeš mi služiti, dete, onda moraš da služiš i slušaš samo mene. Ne Semirhag ili Demandreda, ne Grendal ili ikoga drugog. Samo mene. I Velikog gospodara, naravno, ali mene pre svih, osim njega.“

„Živim da bih *tebe* služila, o velika gospodarice.“ Ovo je ličilo na graktanje, ali uspela je da naglasi ubačenu reč.

Jedan dugačak trenutak srebrne oči buljile su nadole, u nju, bez treptaja. „Dobro. Podučiću te onda. Ali zapamti – učenik nije učitelj. Ja biram ko će šta učiti i ja odlučujem kada će to moći da iskoristi. Saznam li da si prenela makar i delić ili upotrebila i mrvicu toga bez mog naloga, zgnječiću te.“

Alvijarin se ovlažiše usta. U toj zvonkosti nije postojala ljutnja, samo sigurnost. „Živim da bih tebe služila, o velika gospodarice. Živim da bih tebe slušala, o velika gospodarice.“ Upravo je o Izabranoj naučila nešto u šta je jedva mogla da poveruje. Znanje je moć.

„Ti imaš nešto snage, dete. Ne previše ali dovoljno.“

Tkanje se pojavi niotkud.

„Ovo je“, zazvonio je Mesanin glas, „Prolaz.“

Pedron Nijal zagunda kada Morgaza s pobeđničkim osmehom spusti beli kamičak na tablu. Slabiji igrači potrošili bi možda još dva tuceta kamičaka, ali on je video neizbežnost svog poraza, a videla ga je i ona. U početku je zlatokosa žena s druge strane stočića igrala da bi izgubila, ili napravila igru dovoljno neizvesnom da bi mu bila zanimljiva, ali nije joj trebalo dugo da shvati kako je to vodi u propast. Očito, on je bio dovoljno lukav da prepozna popuštanje, a to nije trpeo. Sada je upotrebljavala svu svoju veštinu i uspeła je da pobeđi skoro u polovini partija. Već dugi niz godina niko ga nije tako često pobeđivao.

„Pobedili ste“, rekao joj je, a kraljica Andora klimnu glavom. Pa, biće ona kraljica ponovo; on će se pobrinuti za to. Odevena u zelenu svilu, dok joj je visoki čipkani okovratnik dodirivao bradu, delovala je kraljevski iako su joj se obrazi sijali od nagoveštaja znoja. Izgledala je suviše mlado da bi imala kćer Elejninog uzrasta, a kamoli sina Gavinovih godina.

„Nisi shvatio da sam prozrela zamku koju si mi pripremao od svog trideset i prvog kamenčića, lorde Nijale, a od mog blefa s četrdeset i trećim kamenčićem pomislio si da je pravi napad.“ Plave oči su joj uzbuđeno sijale; Morgaza je volela da pobeđuje. Volela je da igra da bi pobeđila.

To je sve služilo da ga uljuljka, naravno – te partije kamenčića, ta učtivost. Morgaza je znala da je u Tvrđavi Svetla, koja je to bila samo po imenu, zatočenica, iako zatočenica kojoj je ugađano u raskoši. I skrivena. Dozvolio je širenje priča o njenom prisustvu, ali nije davao nikakvu objavu. Andor se predugo i prejako opirao Deci Svetla. Ništa neće objavljivati dok njegove trupe ne pređu u Andor, a ona će biti samo lutka na njihovom čelu. Morgaza je sigurno znala i to. Verovatno je znala i kako je svestan njenih pokušaja da ga omekša. Sporazum koji je potpisala davao je Deci u Andoru prava kakva nikada nigde nisu posedovala, osim ovde, u Amadiciji, i očekivao je da je ona već isplanirala kako da oslabi njegov stisak u svojoj zemlji, kako da ga potpuno ukloni čim bude mogla. Potpisala je samo zato što ju je saterao uza zid, a opet, iako ograničena zidom, borila se s istom veštinom s kojom je igrala kamenčićima na tabli. Iako lepotica, bila je čvrsta i žilava. Ne, bila je žilava, i to je bilo sve.